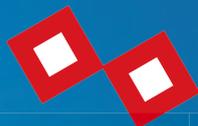

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **106**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

6

LIPANJ
2014

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
http://www.hps.hr

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeve 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Ivan Hapač
Faruk Islamović
Krešimir Milas
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Suradnja u časopisu

Priilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozima za zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

26490 godina planinarstva u
Dugoj Resi**271**

Samospašavanje u planini

286

O, kako ih volim

291 Premužićevom stazom od
Zavižana do Oštarija

Sadržaj

Članci

- 264** **90 godina planinarstva u Dugoj Resi**
Moric Vahtarić
- 271** **Samospašavanje u planini**
Krešimir Milas
- 278** **Zimska pustolovina dvaju velebitaša 1965. na Velebitu**
Željko Avdagić
- 283** **Dimni signali s otoka Paga**
Vlado Prpić
- 286** **O, kako ih volim**
Ivan Hapač
- 289** **U zagrljaju tišine**
Klara Jasna Žagar
- 291** **Premužićevom stazom od Zavižana do Oštarija**
Bibijana Šlogar

Info

- 294 Šatorina (1622 m)
- 296 Mrkopaljski planinarski put
- 296 Planinarska kuća Kugina kuća (1180 m)
- 297 Stoljetni pohodi Kleku
- 297 www.pdnovizagreb.hr
- 297 Vremeplov

Rubrike

- 298 **Alpinizam:** Sastanak Komisije za ledno penjanje UIAA u Paklenici
- 299 **Planinarski vodiči:** Donesen Pravilnik o organiziranju i vođenju planinarskih izleta, tura i pohoda u HPS-u, Održana skupština SPV-a Varaždin
- 302 **Planinarski putovi:** 10. obljetnica Varaždinskog planinarskog puta, Nova značka Samoborske obilaznice

Tema broja

Samospašavanje u planini

Naslovnica

Biokovski mrežasti krš na području između Svetog Ilije i Svetoga Jure, foto: Alan Čapljar

- 303 **Vijesti:** Sve snažnija suradnja hrvatskih i slovenskih planinara, Skupština »Ivančice« u Ivancu, 5. proljetni pohod na Zarin, Međunarodni dan pješčenja u Istarskoj županiji doživio punoljetnost, Planinarske novosti s Mljeta, Druga opća planinarska škola HPD-a »Ante Bedalov«, Otvorenje prve dionice pješačkog puta E12 kroz Hrvatsku

309 **Kalendar akcija**

90 godina planinarstva u Dugoj Resi

Ususret Danima hrvatskih planinara na Vinici

Moric Vahtarić, Duga Resa

»*Za postajom stoji to selo Duga Resa. Dosta je kukavno, kao što su sva sela ovuda. Drvenjara slamom pokrita, pleterom ograđena, u dvorištu krušna peć od ilovače, pokoja šljiva, pokoji slog sijena, nešto bijelih gusaka i zaprljana djeca, to je i sve.*« – ovako je Dugu Resu davne 1873. opisao August Šenoa, nakon putovanja novootvorenom prugom Zagreb – Rijeka. Upravo je otvaranjem te pruge i izgradnjom pamučne industrije 1884. započeo rast i razvoj Duge Rese.

Iako je dugoreškom okolicom šetala i planinarila ilirska pjesnikinja Dragojla Jarnević, začetkom planinarstva u Dugoj Resi može se smatrati imenovanje povjerenika HPD-a za Karlovac Rudolfa Krušnjaka. On je bio profesor prirodoslovlja na rakovačkoj gimnaziji u Karlovcu. Dužnost je obavljao od 1878. do 1883. Nije poznato koliko je planinarski djelovao u tada maloj Dugoj Resi, gdje je umro 23. kolovoza 1889.

Vinicu i Martinščak blizu Duge Rese, osim planinara, često su posjećivala i tada popularna đačka izletnička udruženja. Dr. Johannes Frischauf, inicijator osnivanja HPD-a, posjetio je 1889. Martinščak te spilje Vražić kod Barilovića i Siću.

HPD-ova podružnica »Vinica« 1924. – 1944.

Skupina dugoreških zaljubljenika u planine predvođena umirovljenim ravnateljem osnovne škole Đurom Tomičićem održala je 23. srpnja 1924. pouzdani (pripremljeni) sastanak za osnivanje podružnice Hrvatskoga planinarskog društva u Dugoj Resi. Osnivačka skupština podružnice održana je 1. kolovoza 1924. Za prvog predsjednika izabran je Đuro Tomičić, a za tajnika Dragutin Riesner. Društvo je na početku imalo 32 člana, a većinu članstva činili su dugoreški učitelji i rukovoditelji u Pamučnoj industriji. Na svečanosti povodom 50. obljetnice HPD-a 7. i 8. rujna 1924. u dvorani Hrvatskog sokola u Zagrebu bio je i

predstavnik podružnice iz Duge Rese. U prvoj godini djelovanja podružnica je organizirala izlete na Zeleni vir, Klek, Risnjak i Plješevicu. Godine 1925. markirana je staza na Vinicu i do Barilovića, a poslije i staza do Novigrada.

U prvim se godinama broj članova postupno povećavao (1929. društvo je imalo 79 članova). Organizirani su brojni veći i manji izleti, uglavnom po Hrvatskoj (Klek, Bijeće stijene, Zeleni vir, Sljeme, Risnjak, Okić, Kamenjak na Rabu, Plitvice, Skradski vrh, Biokovo) i Sloveniji (Julijske Alpe). Članovi su često poduzimali izlete u dugoreškoj okolici (Vinica, Martinščak, špilja Vrlovka, Novigrad, Bosiljevo, Barilović, Lešće i dr.). Od samog početka organizirali su izložbe i predavanja, kako vlastitih članova tako i gostujućih članova iz središnjice HPD-a. Krajem 1933. osnovana je Ski sekcija s 29 članova. Vodili su je Aleksandar Ban (predsjednik) i Mirko Bosiljevac (tajnik). Sekcija je bila vrlo aktivna i sudjelovala je na prvenstvenim utrkama, a nekoliko ih je i sama organizirala. Kratko je u podružnici »Vinica« djelovala i glazbena sekcija, a zabilježeno je i speleološko istraživanje u špilji Vražić u Bariloviću (1928.).

»Vinica« je surađivala sa susjednim planinarskim podružnicama (Karlovac, Jastrebarsko, Ogulin), kao i sa središnjicom u Zagrebu, no odnosi nisu uvijek bili idilični, pogotovo što na veliku

prof. Rudolf Krušnjak

Žig HPD-ove podružnice

Izlet na Klek 8. svibnja 1932.

Žig ski sekcije iz 1933.

proslavu desetogodišnjice Podružnice 12. kolovoza 1934., koja je proslavljena uz velik krijes na Vinici, nije došao nitko iz Središnjice.

Podružnica nije imala svoje prostorije već su se sastanci održavali u dugoreškim gostionicama (četvrtkom), a veća predavanja i godišnje skupštine najčešće u kantini Pamučne industrije.

U drugoj polovici 30-ih godina prošlog stoljeća rad Podružnice nazaduje i broj članova opada pa joj čak prijete likvidacija (kako tvrdi tadašnji predsjednik Gabor Mainz). Izletnička djelatnost svedena je na minimum. Ipak, uoči Drugoga svjetskog rata rad je živnuo. Broj članova dosegao je 37, organizirani su izleti na Klek, Mrzlicu, Mirnu goru, Sljeme, Vinicu, Petrovu goru, Dubovac, Ojstricu, Novigrad, Lešće (tijekom 1939.), Vodenicu, Martinščak, Lipo-

Žigovi iz 1941. i 1950.

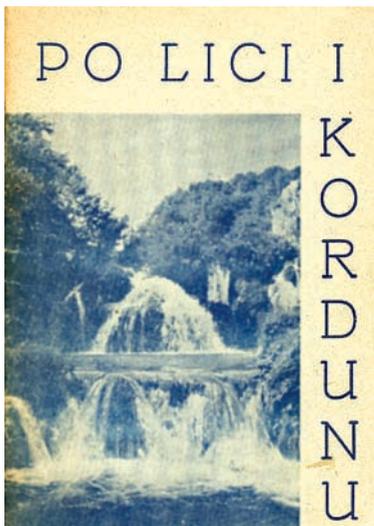
Nekadašnja razgledna piramida na Vinici (foto: Željko Poljak, 1959.)

vec, Mirnu goru, Okić, Novigrad, Kamanje i Zvečaj (1940.). Obnovljena je markacija na Vinicu, a 1940. sagrađena je drvena piramida – vidikovac na vrhu Vinice. Ta je piramida, međutim, uništena tijekom Drugoga svjetskog rata. U ratnom je razdoblju broj članova pao na 20. Nekoliko članova sudjelovalo je u proslavi Prvog dana planinara NDH 5. listopada 1941. na Sljemenu i proslavi dana NDH 9. travnja 1942. u Dugoj Resi. Zanimanje za planinarstvo opada jer je sva mladež uključena u ustaški pokret, a ne može se »ni na najbliža brda učiniti izlet«. Tijekom 1944. prestala je svaka aktivnost Podružnice i ona se ugasila.

PD »Vinica« 1950. – 1962.

Nekolicina starijih planinara predvođenih Vatroslavom Mužinom odlučila je obnoviti planinarsko društvo u Dugoj Resi. Inicijativni odbor od 45 članova organizirao je osnivačku skupštinu 22. rujna 1950. u zgradi osnovne škole. Broj članova već prve godine doseže 82, a organizirani su izleti na Martinščak, Privis kod Bosiljeva, Zeleni vir i Sljeme. Održane su i dvije kinopredstave »Osvajači visina«. Obnavljaju se prijeratne markacije na Vinicu, u Lešće, Generalski stol i na Privis, a društvo nabavlja planinarsku opremu za svoje članove: gojzerice, torbe i sl. Budući da se društvo financira samostalno, organiziraju se zabave, kinopredstave, predavanja, branje ljekovitog bilja i slične akcije.

Godine 1953. gradi se nova piramida na vrhu Vinice, a 1954. održava se proslava 30. godišnjice

Vodič po Lici i Kordunu

planinarstva u Dugoj Resi, uza zabavu, vatromet i logor na Vinici. Sredinom 1950-ih društvo se omasovilo te imalo novi uzlet. Tiskan je vodič »Po Lici i Kordunu« u kojem su opisane prirodne i kulturne znamenitosti toga dijela Hrvatske. Organizirano je nekoliko pohoda i logorovanja, kao što su pohod Duga Resa – Skrad – Delnice – Petehovac – Crikvenica za 1. svibnja 1955. (sudjelovalo je 11 članova), logorovanje na Dobri, u Poreču i dr. Društvo sudjeluje na 4. sletu planinara Jugoslavije na Tjentištu (Zelengora, BiH) 22. srpnja 1955., sletu na Velebitu i drugim manifestacijama. U to vrijeme član društva bio je poslije poznati hrvatski slikar i grafičar Miroslav Šutej (1936. – 2005.),

Vatroslav Mužina, na sletu planinara Jugoslavije na Zavižanu 1964.

Izlet na Vršič 1956.

rođeni Dugorešanin, autor hrvatskoga grba i dizajner novčanica kune.

Vatroslav Mužina - Nacek, iako već u poodmaklim godinama, bio je najaktivniji član društva. Samo tijekom 1957. bio je na 49 izleta. Kao najstariji aktivni planinar u tadašnjoj Jugoslaviji proslavio je svoj 86. rođendan na vrhu Kleka (1962.).

Osnivanjem autokluba u Dugoj Resi 1956., čiji su osnivači i neki članovi planinarskog društva, započinju izleti osobnim automobilima. Ipak, početkom 1960-ih rad društva nazaduje, a planinari se u manjim skupinama. Nakon odlaska ondašnjeg predsjednika Ivana Lukšića iz Duge Rese i bolesti Vatroslava Mužine, 1962. rad društva prestaje, iako su pojedinci i dalje nastavili s planinarenjem.

PD »Vinica« 1977. – 1991.

Dana 1. travnja 1977. održana je osnivačka skupština novog PD-a »Vinica«. Za predsjednika društva izabran je Leopold Došen, a za tajnika Anton Suzak. Već prve godine organizira se sedam izleta. Ciljevi su bili Vodice, Vinica, Bohinj, Kamačnik i Klek, a posebno je uspio višednevni izlet na Visočicu 2. – 4. srpnja 1977.

Rad se sljedećih godina ne svodi samo na organiziranje izleta, nego se održavaju i predavanja, a već 1978. markirana je staza na Vinicu. U to vrijeme članovi planinare u Gorskom kotaru, na Velebitu, Samoborskom gorju, Žumberku, Medvednici, u Moslavini, na Bilogori te u Sloveniji (Logarska dolina, Pohorje, Vršič, Triglav) i BiH (Kozara).

S dolaskom mlađih članova početkom 1980-ih rad društva dobiva nov zamah. Započinje

Jedan od prvih izleta - Visočica, 1977.

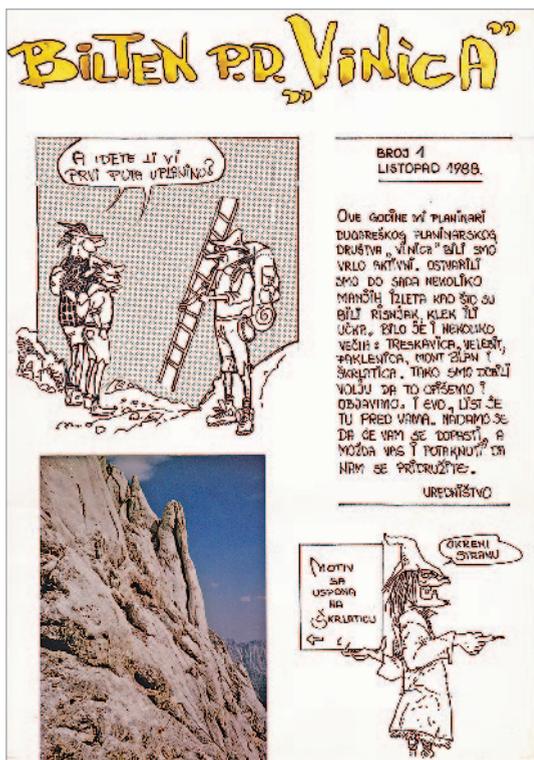
se s planinarskim školovanjem, održavaju se predavanja, kupljen je i prvi dijaprojektor, nabavljena je i osnovna literatura, a osnovana je i omladinska sekcija. Kvalitetan rad ogleda se i u broju članova, kojih 1986. ima oko 150, što je mnogo za tako malo mjesto.

U drugoj polovici osamdesetih godina poduzeto je nekoliko tura izvan tadašnje Jugoslavije. Na Olimp u Grčkoj (24. – 31. srpnja 1986.) uspjeli su se Antun Goldašić, Antun Perušić i Jasminka Rauh. Godinu poslije Mirjana Kovačić uspinje se na najviši vrh Njemačke Zugspitze (2963 m); Tomislav Perušić penje se 1988. na Grossglockner, najviši vrh Austrije (3797 m), a iste godine Ružica Salopek i Antun Goldašić stižu na najviši vrh Alpa Mont Blanc (4810 m). Borislav Kranjčević, Darko Domitrović i Antun Goldašić 1990. ponovno se penju na Grossglockner. U tom razdoblju valja izdvojiti i tradicionalne prvosvibanjske izlete u

Članovi »Vinice« na vrhu Vinice 1982.

Paklenicu i na Triglav, a popularno je i obilježnje planinarskih transverzala, u čemu se ističu Antun Goldašić, Antun Perušić i Antun Maraković. Godine 1988. osnovana je u Dugoj Resi i alpinistička sekcija koju je vodio Ervin Neuhold. Izdavanjem biltena, koji uređuje Andrej Prus, PD »Vinica« postaje jedno od rijetkih društava u čiju aktivnost spada i izdavačka djelatnost (ukupno je

Bilten PD-a »Vinica« izdan u listopadu 1988.

izašlo 6 biltena). Godine 1989. prvi put je održana planinarska škola. Dobivanjem vlastitih prostorija 1989. u »Klubu tehnike« »Vinica« prvi put u svojoj povijesti prestaje biti podstanar.

HPD »Vinica« 1991. – 2014.

U Domovinskom ratu mnogi su se članovi uključili u obranu Hrvatske, a već 1992., s prestankom većih sukoba, polako se počinje s izletima na dostupne planine. Društvo je 1993. napravilo organizacijski i penjački iskorak te organiziralo prvi masovniji uspon na Mont Blanc (4810 m). U vrlo teškim uvjetima, Ivan Štedul, Marinko Špundak, Borislav Kranjčević, Dinko Friščić i Darko Domitrović uspjeli su se na vrh s talijanske strane. U kolovozu 1994. »Vinica« samostalno organizira uspon na najviši vrh Afrike – Kilimanjaro (5895 m). Na »krov Afrike« tom su se prilikom popeli Darko Domitrović, Mirjana Kovačić, Tomislav Perušić, Ivan Štedul i Borislav Kranjčević.

Godina 1995. ostala je upamćena po izletima na Kapelski planinarski put i Velebit, početku gradnje planinarskog doma na Vinici i tragičnoj pogibiji člana Mladena Polovića na Kestenku tijekom operacije »Oluja«. Iako je u drugoj polovici devedesetih godina zbog gradnje doma izletnička aktivnost opala, ipak se planinarilo, uglavnom po Hrvatskoj i Sloveniji, a neki su članovi sudjelovali u većim akcijama drugih društava: trekingu oko Annapurne u Himalaji, usponima na Aconcaguu, Kilimanjaro, Mount Kosciuszko, Pik Lenjina, Elbrus i dr. Osnutkom Hrvatske plani-

Otvorenje planinarske kuće »Mladen Polović« na Vinici

narske obilaznice (HPO) uređena je kontrolna točka (žig) te se obnavlja predratna markacija na vrh Vinice, a poslije i markacija do Martinščaka. Dio planinara započinje s obilaženjem HPO-a, što ima za posljedicu niz izleta po cijeloj Hrvatskoj.

Tijekom 2003. i 2004. intenzivirana je gradnja i dovršetak doma na Vinici. Svečano je otvoren 26. lipnja 2005., a iste je godine puštena u rad i internetska stranica www.hpd-vinica.hr, gdje se mogu pronaći svi važniji podaci o društvu i planinarskom domu. Od 2008. organiziraju se sezonski pohodi Vinica – Martinščak (zimski, proljetni, ljetni i jesenski), koji su uvijek dobro posjećeni.

Članovi su aktivni i u drugim planinarskim aktivnostima, npr. u Vodičkoj službi HPS-a i u HGSS-u. Društvo danas ima 132 člana.

Članovi društva u pohodu na Kilimanjaro 1994.

Pohod Vinica - Martinščak

Brdo Vinica

Iako je Vinica (321 m) poslije Bilogore najniži vrh u kontinentalnom dijelu Hrvatske, strmim obroncima i osamljenim položajem nudi pravi planinarski ugođaj. To je oko tri kilometra dugačak brijeg na jugu karlovačke kotline, koju nadvisuje za oko 200 metara. Vinicu omeđuju rijeka Mrežnica na zapadu i Korana na istoku, a sama gora čini prirodnu granicu između panonske i dinarske Hrvatske. Vinica spada u područje plitkoga krša i vapnenačke je građe te je zbog toga bezvodna. Južne padine, prema Belajskim Poljicama i selu Belajskoj Vinici, prekrivene su vinogradima, dok je ostatak pod šumom, uglavnom kestenovom. Zbog istaknutog položaja pruža lijepje vidike na grad Karlovac, Žumberak, Samoborsko gorje, Medvednicu i Zagreb. Na jugu se vidi dolina Mrežnice te Klek i velik dio Gorskoga kotara. Vidik s vrha je ograničen zbog vegetacije koja ga je obrasla, ali planira se podizanje razgledne piramide.

Prvi pisani trag o usponu na Vinicu svjedoči o usponu koji su 1887. organizirali radnici Pamučne industrije Duga Resa. Vinica je bila cilj prvog izleta podružnice »Martinščak« iz Karlovca 1923. godine.

Prvu markaciju na Vinicu izveli su karlovački planinari iz smjera Švarče, a iz Duge Rese ju je 1925. izveo F. Mataković. Prva drvena piramida napravljena je

1940., a druga 1953. Ta je piramida već početkom 1960-ih bila dotrajala. Prije Drugoga svjetskog rata na Vinici su članovi skijaške sekcije uredili skijalište, a nakon rata izgrađena je za potrebe prvoga oblasnog natjecanja u skijanju i skijaškim skokovima (održanog 5. veljače 1950.) 25-metarska skijaška skakaonica.

Sve do 2000. godine, kada je uvrštena u HPO, Vinica je imala značenje samo za lokalna planinarska društva i bila je razmjerno nepoznata širem krugu planinara. Nakon uvrštavanja u HPO, a pogotovo nakon otvaranja planinarske kuće »Mladen Polović«, postala je privlačna i planinarima iz cijele Hrvatske, pa i šire. Najbliži je prilaz iz Duge Rese. Od željezničke stanice ima 50 minuta hoda, a od stadiona NK-a »Duga Resa« 40 minuta. Drugi je prilaz iz smjera Karlovca, tj. iz Male Švarče. Markacija počinje na mostu preko Mrežnice i tim se putom na Vinicu stiže za oko jedan sat. Vrh Vinice markacijom je povezan i s dva sata hoda udaljenim Martinščakom.

Planinarska kuća »Mladen Polović« (309 m)

Zamisao o izgradnji vlastite planinarske kuće u okolici Duge Rese stara je gotovo kao i samo društvo. Zajedno s lovcima i ribolovcima planinari su početkom 60-ih

Dani hrvatskih planinara 2014.

HPD »Vinica« ove je godine domaćin Dana hrvatskih planinara koji se održavaju u organizaciji Hrvatskoga planinarskog saveza. Održat će se 28. i 29. lipnja kao jedna od akcija u okviru obilježavanja 140. obljetnice hrvatskog planinarstva. Program će započeti u petak 27. lipnja 2014. svečanom sjednicom u kinodvorani (Trg sv. Jurja 2). Središnja događanja odvijat će se u subotu 28. lipnja 2014. Predviđeni su vođeni izleti na Martinščak i Roganac te vožnja čamcima po Mrežnici. Središnje mjesto svih zbivanja bit će gradsko kupalište na obali Mrežnice. Svečano otvorenje bit će u 16 sati. U večernjim satima predviđen je koncert, a sutradan, u nedjelju, lijepi izleti u okolici Duge Rese. Podrobniji podaci o Danima hrvatskih planinara mogu se naći na internetskim stranicama HPS-a i HPD-a »Vinica«.

godina prošlog stoljeća počeli graditi izletišta na brdu Rogancu. Bilo je predviđeno da izletišta osim društvenih prostorija ima i restoran u kojem bi se izletnicima posluživali lovački i riblji specijaliteti. Taj pokušaj izgradnje jako je iscrpio članstvo »Vinice«, što je bio jedan od razloga gašenja društva 1962. Poslije je taj objekt preuzelo poduzeće »Mrežnica« i prenamijenilo ga u motel »Roganac«, koji je i danas u funkciji.

Godine 1995. šumarija Ozalj prepustila je dugoreškim planinarima montažnu drvenu kuću na Svetoj Geri. HPD »Vinica« prenio ju je na Vinicu. Za lokaciju je odabrana zaravan Bilo na Vinici, pet minuta hoda udaljena od vrha i nedaleko od drvene klupe s nadstrešnicom. S toga je mjesta lijep vidik na Karlovac, Žumberačko i Samoborsko gorje te Medvednicu, a prema jugu na vijugavu rijeku Mrežnicu i na Gorski kotar s dominantnim Klekom. No, kad je došlo vrijeme za montiranje uvidjelo se da kuća, zbog starosti, lošeg skladištenja i oštećenja prilikom demontaže i transporta, nije upotrebljiva za

ponovno sastavljanje. Stoga je odlučeno da se na već gotovim temeljima nastavi graditi zidani objekt.

Zbog nedostatka novca i volje gradnja je nekoliko puta zapinjala. Ipak, nešto nas je uvijek tjeralo dalje, a kad je u jesen 2002. postavljen krov, u društvu se javio novi polet. HPD »Vinica« uvijek je dobivao veliku pomoć Grada Duge Rese. Još početkom gradnje 1995. dogovoreno je da se kuća posveti Mladenu Poloviću, koji je poginuo na Kestenku tijekom operacije Oluja. Kuću su, uz prisutnost 400 planinara i gostiju 26. lipnja 2005. otvorili roditelji Mladena Polovića – Marija i Miroslav.

Planinarski dom »Mladen Polović« otvoren je vikendom cijele godine, a opskrbljen po dogovoru. Raspolaže s 40 ležajeva u tzv. skupnom ležištu. Ima lijepo uređenu blagovaonicu s 50 mjesta, a na klupama ispred doma može se za lijepa i topla vremena smjestiti još stotinjak planinara. Obavijesti o radu doma i društva mogu se dobiti kod Antuna Goldašića (099/40-40-743) i Borislava Kranjčevića (098/871-051) te na www.hpd-vinica.hr.

Samospašavanje u planini

Krešimir Milas, Zagreb

Prošloga kolovoza naumili smo penjati Cassinov smjer u sjevernoj stijeni Piz Badilea. Nakon tri sata hoda stigli smo u podnožje moćne stijene. U male, 30-litarske ruksake uspjeli smo nagurati potrebnu penjačku opremu, hranu za dva i pol dana, kuhalo, šator, podloške i jednu vreću za spavanje. Na idiličnoj travnatoj zaravni u blizini planinskog potočića, s prekrasnim vidikom na Piz Badile, postavili smo šator, zakuhali vodu i umiješali nekakve grahorice da se namaču kako bismo trošili što manje dragocjenog plina. Puhao je jak vjetar, a moćni Badile isticao se među okolnim planinama i svaki oblak koji je naišao zapeo bi za vrh. Tu gdje smo se smjestili uživali smo u suncu, a vrh, nekih tisuću visinskih metara iznad nas, očito nije bio ugodno mjesto za boravak.

Piz Badile, u prijevodu s talijanskoga »vrh lopata«, visok je 3308 metara, a ulaz u stijenu na visini je od 2500 metara. Tih vršnih osamsto metara granitnih ploča isprekidanih pukotinama čine jednu od šest velikih sjevernih alpskih stijena. Prvi uspon kroz »naš« smjer izveo je poznati penjač Cassin s još četvoricom penjača (Rattijem, Esposito, Moltenijem i Valsecchijem) u tri srpanjska dana. Tijekom uspona planinu je zahvatila oluja. Težina uspona i okolnosti u kojima su se zatekli bile su takve da su dvojica umrla od iscrpljenosti. Poslije je bilo još nekoliko poznatih slučajeva kad su alpinisti vodili borbu za život u stijeni Badilea, uglavnom u iznenadnim ljetnim olujama. Katkad su pobijedili, a katkad je oluja uzela živote penjača.

Čekajući bolje vrijeme odlučili smo se upoznati sa stijenom na sportskom penjalištu u blizini. Stajao sam lijevom nogom na »nosiću«, jednim prstom održavao ravnotežu na malom hvatištu, a drugom rukom tražio sljedeće hvatište. Noga je izgubila uporište i odjednom sam osjetio da padam. Kratko sam ostao visjeti na jednom prstu dok uz oštru bol i on nije skliznuo. Bez previše straha poletio sam dolje kroza žlijeb u kojem sam se penjao, čekajući da me uže zaustavi. Tek što sam osjetio poznat osjećaj zatezanja užeta koji najavljuje zaustavljanje leta nakon metar-dva, vrh penjačice zapeo mi je

za malu, kosu policu, prsti noge zaustavili su se, a ostatak mene nastavio je put. Uže se konačno zategnulo i nastupila je oštra bol. Rene me nije vidio s podnožja stijene, samo je čuo povremeno jaukanje i psovanje. »Čuo sam je kad je puknula!« doviknuo sam mu. »Spusti me!« Nastavio sam jaukati, odguravao se jednom nogom od stijene i brzo se spustio u podnožje. Tužno me pogledao i rekao: »Imamo dvije opcije: možemo odmah krenuti dolje, a možemo prvo pojesti grah i onda krenuti.«

Zaključili smo da će silazak potrajati i da je bolje biti sit nego se spuštati natašte. Dovle nam je trebalo tri sata na zdravim nogama. Tko zna koliko će trajati silazak s jednom nogom manje. Obojica smo već iskusili i mnogo teže situacije – kad nam je partnere iz planine helikopter vozio izravno u bolnicu – i ocijenili smo da se iz ove nevolje možemo sami izvući. Usto, nedavno je mojoj djevojci na Kleku iskočilo koljeno. Spustila

Mali visinski kamp pod Badileom

Priče o preživljavanju beznadnih situacija u planini spadaju u onu ružniju, crnu stranu alpinizma. Nisu lijepe, ali daleko od toga da nisu poučne. Kažu da pametan čovjek uči iz tuđih pogrešaka. To su priče o ljudskoj izdržljivosti, fizičkoj i psihičkoj snazi, upornosti, strpljivosti i ljudskim odnosima

se sama, uz malu pomoć društva s kojim je bila. Zašto bih onda ja zvao pomoć?

Sjedeći sam osiguravao Renea dok se penjao da pokupi opremu i gledao kako noga sve više natiče. Otpuzao sam do šatora da se najedemo i spremimo stvari. Rene je mućkao grahorice, a ja sam sjedeći pakirao šator. Nakon ručka spremili smo ruksake. Rene je na mali 30-litarac zavezao sve najteže stvari da mi spust bude što lakši. Dao mi je svoje štapove i krenuli smo polako prema kombiju. Hodao je desetak metara ispred mene po stjenovitom terenu i tražio što strmije žljebove i kamine, koje sam bez velike muke otklanjao s dvije ruke i jednom nogom. Na nižem, položitem terenu, skakutao sam na zdravoj nozi između korijenja na stazi.

Trajalo je dugo i bilo je bolno. Mrgodio sam se, znojio i razmišljao o svim pričama o preživljavanju u beznadnim situacijama u planini koje sam pročitao. Ti događaji spadaju u onu ružniju, crnu stranu alpinizma, i priče nisu lijepe, ali daleko od toga da nisu poučne. Kažu da pametan čovjek uči iz tuđih pogrešaka. To su priče o ljudskoj izdržljivosti, fizičkoj i psihičkoj snazi, upornosti, strpljivosti i ljudskim odnosima. Često su glavni akteri bili upravo velikani svjetskog alpinizma, što i ne čudi jer samospašavanje redovno podrazumijeva veliko iskustvo i snalažljivost.

Veliki Lafaille

Christophe Lafaille (1965. – 2006.) bio je francuski alpinist i vodič. Svoju je karijeru započeo kao sportski penjač. Bio je prvi Francuz koji je solirao smjer ocjene 7c i jedan od prvih na svijetu sa smjerovima ocjene 8c pod pojasom. Ranih devedesetih solirao je brojne smjerove u masivu Mont Blanca.

Godine 1992. krenuo je u društvu Pierrea Beghina na malu ekspediciju u južnu stijenu Annapurne. Bez nosača i dodatnoga kisika, bez prethodno spremljenih zaliha i fiksnih užeta, dakle u najčišćem stilu. Navez je dosegao visinu od 7400 metara, gdje ga je loše vrijeme natjeralo na povlačenje. Nakon nekoliko absajla Beghinu se prilikom spuštanja iščupalo sidrište. Pao je niz

Christophe Lafaille

dva kilometra stijene s užetima i svom opremom s kojom je navez raspolagao. Lafaille, iako živ, ostao je visoko u stijeni, sam i bez opreme potrebne za silazak. Uz velike je teškoće otklanjao led nagiba 75 stupnjeva da bi došao do šatora koji su napustili prije nekoliko dana. Tamo je našao 20 metara tankog užeta s kojim je po olujnom nevremenu nastavio spuštanje. Sidrišta za spust improvizirao je upotrebljavajući klinove za šator, a jednom čak i plastičnu bocu. Da nesreća bude još teža, izgubio je jednu derezu, no poslije ju je srećom našao niže u dubokom snijegu.

Kada se konačno našao na razmjerno sigurnom mjestu, do kojega su postavili fiksna užeta, pogodio ga je kamen i slomio mu desnu ruku. Lafaille je bio dešnjak i sutradan ujutro trebalo mu je sat i pol da pokrene kuhalo. Bespomoćno je ležao na polici u stijeni i gledao svjetla slovenske ekspedicije koja se također pokušavala popeti kroz stijenu Annapurne. Slovenci su zaključili da je spašavanje zbog okolnosti preopasno, a Lafaille se poslije složio da je to bila ispravna odluka. Opet mu se probudila volja za životom. Ustao je i pokušao nastaviti s absajlom. Kontrolirati uže i čvorove vezati jednom rukom i zubima bilo je preteško i dugotrajno pa je nastavio otklanjati i posljednjim je snagama

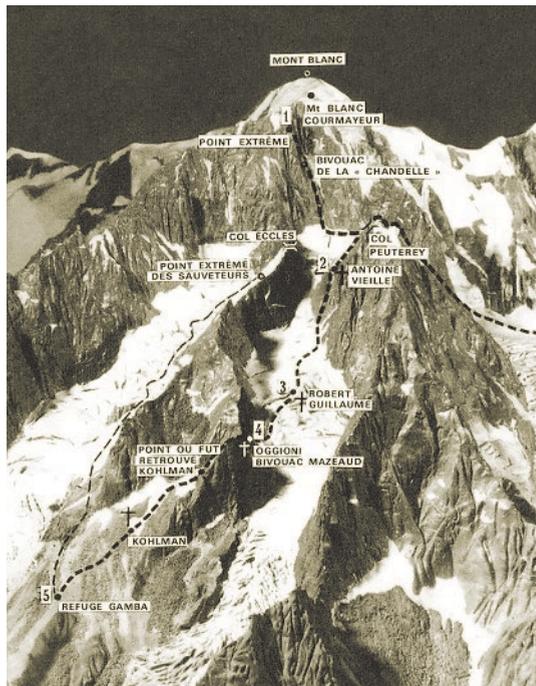
dopuzao do baze slovenske ekspedicije. Za vrijeme samospašavanja Lafailleovoj su ženi već rekli da je mrtav. S time se već bila pomirila i većina njegovih prijatelja.

Nakon Annapurne Lafaille je odlučio da se više neće penjati. Oporavak je trajao gotovo godinu dana, što je bilo dovoljno da se u napaćenom alpinistu opet probudi ljubav prema alpinizmu. Nastavio je s prvenstvenim smjerovima, čak i težima nego prije, kako u Alpama tako i u Himalaji. Nestao je 2006. na Makaluu prilikom zimskog solo-uspona prvenstvenim smjerom, bez potpore, bez dodatnoga kisika i bez ičije pomoći. Za sobom je ostavio bogatu alpinističku karijeru, ženu i dvoje djece. Popeo se na jedanaest od četrnaest osamtisućnjaka, većinom prvenstvenim smjerovima, solo ili zimi. Veliki Lafaille bio je čovjek visok 160 cm, ali duh mu je bio veći od Everesta!

Tragedija na Freneyu

Freney pillar je markantan dio stijene na talijanskoj strani Mont Blanca, visok 800 metara. Strm granitni stup dugo je odolijevao pokušajima alpinista da stignu na njegov vrh. Znalo se da težine u stijeni dosežu tadašnju šesticu. Povratak iz gornjeg dijela stijene bio bi težak, ako ne i nemoguć, a budući da stup završava tik pod Mont Blancom, dodatnu težinu davao mu je i »manjak« kisika na velikoj nadmorskoj visini.

U ljeto 1961. talijanski je trojac, koji su činili Walter Bonatti, Andrea Oggioni i Roberto Gallieni, odlučio svladati poznati stup. Na pristupu su susreli francuske alpiniste Pierrea Mazeauda, Pierrea Kohlmana, Roberta Guillaumea i Antoina Vieillea, s kojima su se udružili i zajedno nastavili pustolovinu po Freneyu. Brzo su napredovali prvenstvenim smjerom, ali ih je stotinu metara ispod vrha zahvatila oluja. Ubrzo su svi bili mokri do kože, a Kohlmannu, koji je bio gluhi, otkazao je nakon udara groma slušni aparat. Preživjeli su užasnu noć na polici u stijeni dok su oko njih udarali gromovi. Tijekom noći Kohlmann je udario još jedan grom i izbezumljen je pao sa stijene. Zaustavio ga je Mazeaud, njegov veliki prijatelj. Poslije je opisivao da su se, iako ga Kohlmann više nije mogao čuti, gledali i razgovarali suzama. Još su uvijek svi bili živi, ali osjećali su da to neće dugo potrajati. Noću su urlicali od straha i skakali jedni po drugima u bezuspješnim

Tragedija na Freneyu

pokušajima da se sklone od gromova. Iskre su im izlazile iz ruku i nogu, a preživjeli su poslije nalezili opekline po njihovim tijelima.

Nakon užasne noći jutro se činilo mirnim. Vjetar i gromovi su prestali, ali snijeg je stalno padao. Bili su sto metara od vrha i najjednostavnijim se činilo izaći iz stijene na vrh i odatle se vratiti u dolinu preko vrha Mont Blanca. Bilo ih je sedmero i spust užetom bio bi veoma spor i dugotrajan. Čekali su još dva dana da se vrijeme smiri. Upravo su im ta dva dana zapečatila sudbinu. Nisu znali da je cijela Francuska u zagrljaju iznimno jake oluje, već su bili uvjereni da je nevrijeme koje ih je zahvatilo uobičajena ljetna oluja.

Nakon ukupno tri noći na polici u stijeni bili su u tako lošem stanju da se nisu mogli popeti na vrh stijene. Sva im je oprema bila zaleđena, krv im je postala gusta, a tijela ukočena. Odlučili su se spustiti niza stijenu. Nekim su se čudom uspjeli spustiti u podnožje stijene iako im je nekoliko puta zapelo uže, no bili su u očajnom stanju. Petu su noć proveli u ledenjačkoj pukotini. Mazeaudu su se smrznule noge, a gluhi Kohlmann ruke bile crne od smrzotina. Bonatti mu je dao špirit da ga utrlja u smrznute šake, ali ga je izbezumljeni Kohlmann popio misleći da je to neko piće. Tu

su noć pojeli posljednje komadiće hrane i popili posljednju šalicu čaja te potrošili gorivo za kuhalo.

Oko četiri ujutro nastavili su silaziti kroz pršić do pasa. Vodio ih je Bonatti, koji je odlično poznao taj dio planine. Uz iscrpljenost, prijetila je stalna opasnost od pada niza strminu, mogućih lavina i pokrivenih ledenjačkih pukotina. Oko 9 sati Vieille se srušio mrtav od iscrpljenosti. Zamotali su tijelo u šator, osigurali ga klinom u stijeni i nastavili sa spašavanjem vlastitih života. Očekivali su spašavatelje, ali nikako nisu nailazili na njih. Odbacili su svu opremu osim nekoliko karabinera i komada užeta. Na tom se putu Guillaume izgubio u snježnoj oluji. Poslije nekoliko dana njegovo je tijelo pronađeno u ledenjačkoj pukotini. Na ključnom mjestu Oggioni nije mogao svladati 50 metara uspona po užetu. Već je bila ponoć kad je Bonatti zamolio Mazeauda da ostane s Oggionijem dok on ne ode po pomoć do planinarske kuće Gamba. Gluhi i izbezumljeni Kohlmann mislio je da ga žele ostaviti i krenuo je sam za Bonattijem.

Šestu noć zaredom bivakirali su u stojećem položaju, osigurani klinom za stijenu. Tu je noć umro Oggioni. U tri ujutro Bonnati i Gallieni stigli su u Gambu u potpunom mraku. Bonatti je po osjećaju našao spasonosno sklonište. Poludjeloga Kohlmann ostavili su putem jer ga nisu mogli kontrolirati. U kući je bilo trideset spašavatelja koji su odmah krenuli po preostalu trojicu. Kohlmann je umro od iscrpljenosti. Spašavatelji su se vratili oko šest ujutro samo s Mazeaudom, koji je bio u izrazito lošem stanju.

Od sedmorice alpinista samo su se trojica vratila u dolinu. Četvorica su umrla od iscrpljenosti. Kada su pitali Mazeauda kako to da su umirali

Bivak na Freneyu

Bonnati nosi Mazeauda tri tjedna nakon drame na Freneyu

prema starosti, redom od najmlađega Vieillea, Mazeaud je kratko rekao: »Stariji su otporniji.« Bonatti je u svojoj knjizi zapisao: »Preživio sam, to je sve. Možda zato što više od ostalih nisam želio niti mogao dopustiti si da umrem.«

Na sve četiri sa sedamtisućnjaka

Britanski alpinisti Doug Scott i Chris Bonington izašli su 13. srpnja 1977. na vrh 7285 metara visokog Baintha Brakka (Karakorum). Njih su dvojica, s još četvoricom alpinista, mjesec dana radili na prvenstvenom usponu na taj vrh. Veselje je kratko trajalo – na silasku se Scott poskliznuo o led na stijeni prilikom spusta po užetu i udarivši o stijenu nakon kosog pada slomio obje noge iznad gležnjeva.

U tom su se trenutku nalazili 3000 metara iznad baznog logora. Preživjeli su noć u improviziranom bivku iznad 7000 metara bez hrane, tekućine, vreća za spavanje i pernatih jakni. Ujutro su nastavili spust po fiksnim užetima. Susreli su se s Moom Anthoineom i Cliveom Rowlandom. Svi su se zajedno uvukli u snježnu rupu, gdje ih je oluja zarobila sljedeća dva dana. Nakon toga nastavili su s povratkom u bazu, što je uključivalo dugu priječnicu prema zapadnom vrhu. Na usponima je ozli-

jednom Scottu trebalo šest sati da svlada stotinjak metara vukući se žimarima po fiksnim užetima. Nakon još jedne noći u snježnoj rupi nastavili su s priječenjem grebena. Scott je puzao osiguran užetima između dvojice prijatelja. Kasnije toga dana Bonington je prilikom absajla pao i polomio dva rebra. Te su se noći dokopali zaklona u šatorima. Oluja je ojačala i na tom ih mjestu zarobila dva dana. To je bila šesta noć nakon nesreće. Danima nisu jeli i pili, oprema je bila zaleđena, a nalazili su se na visini od 6500 metara.

Kad se oluja smirila nastavili su se spuštati po užetima. Iako Bonington nije mogao govoriti niti koristiti jednu ruku, spuštali su se prilično brzo i isti dan dosegli ledenjak. Mo Anthoine ubrzao je kako bi što prije stigao po pomoć, no bazni logor već je bio napušten. Ostali su sudionici ekspedicije otišli po pomoć uvjereni da za gornju četvoricu postoje mali, gotovo nikakvi izgledi da se sami spuste s planine. Scott je nastavio puzati osam kilometara po ledenjačkoj moreni sve do baznog logora. Oštar kamen razderao mu je četiri sloja odjeće na koljenima i ogulio kožu sve do kosti. Na kraju su, u sigurnosti baznog logora, Scott i Bonington čekali pet dana da stigne pomoć nosača koji će u sljedeća tri dana spustiti Scotta niz donji dio ledenjaka. Helikopter kojim su Scotta prevozili u bolnicu u Skardu srušio se pri slijetanju. Srećom, bez posljedica za Scotta. Bonington je morao čekati još pet dana u bazi da ga prenesu do bolnice.

Drama na silazu s Baintha Brakka pravi je primjer odlučnosti i timskog rada. I Scott i Bonington ubrzo su nastavili s alpinističkom karijerom, a prvi sljedeći uspon na Brakku, koji se smatra

jednom od najteže dostupnih planina svijeta, ostvaren je tek 24 godine poslije.

Dodir praznine

Ono što je Joe Simpson doživio u Peruu postao je vjerojatno najpoznatiji slučaj samospašavanja, zahvaljujući njegovoj knjizi i poznatom, dobro napravljenom filmu »Touching the Void«. Simpson se s partnerom Simonom Yatesom 1985. prvenstvenim smjerom popeo na planinu Siula Grande. Pri silasku je pao i slomio nogu. Spust su nastavili tako da je Yates spuštao Simpsona gotovo tisuću metara užetom niza stijenu. Tijekom spuštanja zapeo je čvor u spravici za osiguravanje i Simpson je ostao bespomoćno visjeti u prevjesu. Zbog jakog vjetra nisu čuli jedan drugoga i nakon nekoliko sati beznadnog položaja Yates se odlučuje na očajnički potez – reže užu na kojemu visi Simpson. Sutradan se spušta na ledenjak, kamo je Simpson trebao sletjeti, no nije ga mogao naći. Uvjeren da mu je partner mrtav, nastavio je silazak do baznog logora.

Simpson je nakon pada od 50 metara upao u ledenjačku pukotinu. Preživio je pad, ali nije se mogao popeti iz pukotine. S ostatkom užeta spustio se još dublje u pukotinu, za što je poslije sam priznao da je bio samoubilački potez. Srećom, niže u pukotini naišao je na rampu po kojoj je ispuzao na ledenjak. Sljedeća tri i pol dana puzao je po ledenjaku bez vode i hrane. Na rubu snaga i poprilično izvan sebe, dovukao se do baznog logora u kojem su još uvijek bila dvojica prijatelja. Nećemo to podrobnije opisivati da vam ne pokvarimo vjerojatno najbolji alpinistički film koji je ikada snimljen.

Scott silazi na koljenima po fiksnom užetu

Scena iz filma Touching the Void

Domaće pustolovine

Do posljednjeg sloja

Veljko Šušak i Kalman Žiha, dvojica hrvatskih alpinista, posjetili su 1982. Nepal u društvu s većom skupinom Hrvata. Namjeravali su proći trekking oko Annapurne. Svoje su putovanje po Nepal u željeli upotpuniti usponom na šesttisućnjak Pisang Peak. U povratku s vrha navez je kliznuo niza strmu padinu. Šušak je podlegao ozljedama, a teško ozlijeđeni Žiha danima je puza po zahtjevnom terenu bez hrane i vode. Dvadeset godina poslije napisao je knjigu o tom događaju. Naslov joj je »Do posljednjeg sloja – u bespuću Himalaje«; i danas se može nabaviti u knjižarama.

Nesreća na Medvedgradu

Neobična nesreća koja se dogodila na Medvedgradu 1892., dok je još bio ograđen izvornim zidovima, vjerojatno je bio prvi među rijetkim (meni poznatim) domaćim slučajevima samospašavanja. Priča je posebno zanimljiva i zato što je riječ o vjerojatno prvom zabilježenom alpinističkom treningu u povijesti hrvatskog planinarstva. Događaj je već opisan u ovom časopisu, ali nije naodmet podsjetiti se!

»Prošloga četvrtka poslije podne uspeo se je Andro Remich, bravarski pomoćnik, za sada bez posla, na medvedgradske razvaline, te je tom prigodom tako nesretno stao na jedan kamen na zidu, da se je srušio sa visine od kojih 15 metara i pri tom se teško ozlijedio. Od četvrtka poslije podne do subote o podne ležao je nevoljnik bez pomoći dok ga nije našla neka žena, te su ga tamošnji seljaci otpremili u bolnicu milosrdnih sestara, gdje mu je pružena prva pomoć i gdje se sada nalazi u njegi.

Remich je u četvrtak poslije podne pošao u Šestine, a odavle na Medvedgrad, da se odavle razgleda po okolici. Kad je došao na razvaline medvedgradske, uspeo se na zid sjeverne kule, koji je najviši. Tek što je bio na vrhu zida te htio da se okrene, odvali mu se ispod nogu kamen i on pade u dubinu, a za njim sva sila kamenja, koje ga je malo ne zasulo. Teško ranjen na glavi i po svem tijelu, izgubio je svijest i tako ostao sve do četvrtka u noći, kad je no došao k sebi, te se najprije oslobodio od kamenja, da se može naprijed proturati.

Položaj bio je strašan, od boli i slabosti nije se mogao ni micati ni vikati, te je tako ostao ležeći sve do jutra. Pošto je bio sav iscrpljen, nije mogao ni sada ustati na noge, nego je pokušao, da se dovuče do puta, ali to je išlo vrlo teško i sporo.

Nedaleko od njegova ležišta prolazili su doduše i ljudi, on je čuo njihov razgovor, ali njegovo je stenjanje bilo preslabo, da bi bilo doprlo do prolaznika. U najvećoj zdvojnosti, strahu i mukama, te čestoj besvjestici, proveo je onako cijeli petak, kad je počeo osjećati i glad i užasnu žeđu, koja ga je tim više mučila, jer je imao vrućicu. - Noću bilo je bolje, jer je hladovina na nj vrlo blagotvorno djelovala. Najbolje mu je bilo, kad je ležao u besvjestici, jer onda nije čutio ni glada ni žeđe, ni straha, niti je mislio na smrt. U velikim mukama i bolima sproveo je sve do subote u jutro, kad je zamijetio, da ga već posve ostavljaju sile i da mu nema spasa. U to je napregnuo zadnju snagu, te se u jutro dovukao dosta blizu do puta koji ide ispod Medvedgrada, pa kad je već mislio, da je svemu kraj - došao je njegov spas, jedna stara žena, koja je čula njegovo stenjanje. Ona mu je najprije utišala žeđu, a onda poslala po seljake, koji su ga odnijeli do krčme, odakle ga je krčmar jedva živa dovezao u bolnicu milosrdnih sestara.

Ovdje su liječnici ustanovili, da je teško ranjen na glavi, da je prelomio lijevu ruku i zadobio po tijelu više ozljeda. Remich je rodom iz Brežaca, te je u zadnje vrijeme bio u poslu kod bravara Lenorta u Zagrebu. Sada ima 21 godinu. Vrlo je jak i žilav mladić.« (Naše planine, 1-2, 1966.)

Slomljenom nogom kroz Mosoraški smjer

Prije petnaestak godina dvojica su hrvatskih alpinista penjali su se Mosoraškim smjerom u Paklenici. Negdje prije ključnog rastezaja prerano su skrenuli desno i našli se u teškoj i neosiguranoj terenu. Prvi u navezu je pao. Nakon 10 metara slobodnog pada zaustavio se nogom o stijenu, no noga je puknula. Partner koji ga je osiguravao bio je dovoljno sabran da zaustavi pad, ali nedovoljno da penje smjer dalje kao prvi. Ozlijeđeni je ispenjao ostatak Mosoraškog smjera kao prvi u navezu i spustio se bez dodatne pomoći u Veliku Paklenicu. Kada je konačno skinuo penjačicu, noga mu je bila kao balon. Umjesto da ide izravno u bolnicu zadržao se još dva dana u Starigradu. Tješio se u

Stijena Anića kuka u Velikoj Paklenici

poznatom kafiću u koji zalaze alpinisti. Kako nije imao štake, put od šatora prevaljivao je puzanjem, a kako je sam sebe podsjećao na psa, koji put bi i zalajao na prolaznike. Mogli bismo ga opisati kao upornog čovjeka tolerantnog na bol, s razvijenim smislom za humor.

...

Opisani slučajevi nisu jedini gdje su ljudi pobijedili sami sebe i dokazali da ljudsko tijelo i duh imaju neslutljive rezerve. Mogu zaključiti da je kombinacija psihofizičke spreme i dobrih odnosa među penjačkim partnerima bila dobitna kombinacija za uspješno samospašavanje. Iz iskustva znam koliko u teškoj situaciji znači samo iskren pogled ili gutljaj vode. Tko zna koliko bi bio konačni broj poginulih da nije bilo upornog Bonattija koji je po mnogima jedini mogao naći put u takvim uvjetima na planini koja divlja? Tko zna bi li se Scott i Bonington izvukli bez požrtvovne pomoći Moa i Rowlanda – sami su rekli da bi im šanse bile puno manje, ako ikakve. Kada se počnu događati nevolje, koji rijetko dolaze same, pravi i potpuni alpinist

postaje sve jači i traži rješenja umjesto da očajava. Radi s onim što ima i planira unaprijed. Cilj postaje samo jedan – sigurno spustiti sebe i partnera u dolinu. To su vještine koje se ne uče na alpinističkim školama već dolaze sa životnim i penjačkim iskustvom. Nabrojao sam one slučajeve koji su me se najviše dojmili i kojih se često sjetim kao zanimljivih i poučnih priča. Kažu da pametan čovjek uči iz tuđih pogrešaka.

...

Moj silazak sa planine sa slomljenim skočnim zglobom trajao je tri sata. Nakon desetak sati vožnje do Zagreba, Rene me ostavio na hitnom prijemu u bolnici Sveti Duh. Stavili su mi gips koji sam nosio mjesec i pol dana. Tješio sam se da barem jačam ruke hodajući na štakama. Manje od četiri mjeseca kasnije penjao sam jedan zimski smjer na Jezerском u Sloveniji s još uvijek pomalo ukočenom nogom. Sad razmišljam, kako je ono išlo sa učenjem na tuđim i svojim pogreškama i kako to da je lakše hodati tri sata sa slomljenom nogom nego shvatiti zašto idem gore?

Zimska pustolovina dvaju velebitaša 1965. na Velebitu

Željko Avdagić, Zagreb

Srijeda je, sastanak Speleološkog odsjeka u Planinarskom društvu Sveučilišta »Velebit«. Kao i obično, iznose se izvještaji o planinarskim akcijama i speleološkim istraživanjima, a slijede gitara, pjesma, razgovor o opremi (ljestvicama) i priče o pustolovinama. Ovaj se put povela priča o prekrasnom Velebitu, o nezaboravnim ljepotama koje se mogu vidjeti zimi, kad je prekriven bijelim pokrivačem. Već su tri godine prošle otkako sam u speleološkom odsjeku, imam već ponešto iskustva u planinarenju i špiljarenju, ali zimi još nisam bio na Velebitu. Malo-pomalo, moj prijatelj iz ulice Hrvoje Malinar – Đo, iskusni planinar, dugogodišnji istraživač, speleolog i veliki pustolov, oduševio me pričama o zimskim ljepotama Velebita. Djelovalo je na mene poput magneta jer, konačno, u meni je već postojao pustolovni duh.

Dom na Visočici

Đo i ja dogovorili smo se da krenemo iz Gospića preko Visočice na more, do Tribnja Kružčice. Dakako, trebalo je najprije nabaviti opremu za dvodnevno planinarenje zimi i po snijegu. Bile su to godine kada kod nas nije bilo specijalizirane opreme za zimske uvjete pa smo krpelje morali izraditi sami, od materijala koji smo imali. Napravili smo ih od mladica šljive debljine palca. Prvo smo ih zagrijavali u vrućoj vodi, pa svinuli krajeve, svezali ih u križ i onda od špage ispleli mrežu za snijeg. Potom smo privezali kožne remene koje smo usput nabavili na vojnom otpadu, gdje se u to doba nabavljala velika većina planinarske opreme.

Stižemo rano ujutro vlakom u Gospić, ja još završavam krpelju koju nisam stigao napraviti u Zagrebu. Izlazimo iz vlaka, snijega ima kao u

HRVOJE MALINAR

Tako je izgledao velebitaš zimi na Velebitu 1965.

priči. Opremam se i krećemo preko Divosela za Visočicu. Snijeg pada sve gušće, vidljivost je desetak metara. Prolazimo kroz Divoselo i na noge stavljamo krpље. Hladno je, ispod ništice, čuje se zavijanje vukova.

Zavijanje vukova

Đo hoda prvi, on poznaje put, a ja ga u stopu pratim. Zavijanje vukova sve je jače i bliže, obuzima me nelagoda. Vidljivost je nikakva, zavijanje je sve bliže i strašniji, a snijeg neprestano sipi. Iako se ništa ne vidi, nailazimo na svježije vučje tragove. Osvrćemo se oko sebe, od straha svom snagom stišćem sjekiricu privezanu uz ruksak. Čujemo vukove oko sebe, ali ne vidimo ih, hodamo dalje i kako se penjemo zavijanje vukova sve je udaljenije. Konačno smo se opustili, a ja sam dobio zanoktice jer sam stišćući sjekiru zaustavio krvotok u šaci. Uz bolove, jedva sam ugrijao prste.

Snijeg pada, penjemo se sve više i sve teže prema Visočici. Osjećam da hodam cijelu vječnost... Kad će već jednom taj dom na Visočici? Procjenjujemo da na tlu ima više od jednog metra starog snijega, a pada novi pršić koji nas jako usporava. Krpље propadaju sve dublje. Vidljivost je nikakva, a vjetar se pojačava. Hvata nas umor, a hladnoća i sve dublji snijeg iscrpljuju nas do krajnjih granica. Napokon se u jednom trenutku nebo malo raščisti i ugledamo dom ispred sebe. Bila je to lijepa slika koja je u trenutku nestala, ali dala nam je dodatnu snagu. Pokušavamo što prije prijeći taj kratak put do doma, međutim, novog pršića ima više od pola metra, nemamo snage da tako visoko dižemo noge, više ne hodamo nego se guramo ostavljajući iza sebe dubok jarak u snijegu. Posljednjim atomima snage stižemo do vrata doma, iscrpljeni i promrzli. Skidamo krpље i razmišljamo kako da uđemo u dom. Zimi u takvim uvjetima nema domara, znamo da je negdje u Gospiću, kao i ključ doma, ali ovo je borba za opstanak. Sjetim se vukova, sjetim se stiskanja sjekirice i – eureka! Našao sam ključ za ulazak u dom!

Ušli smo i zatvorili vrata za sobom. Nema više snijega ni vjetra, mrak je kao u tunelu, sve su škure zatvorene, zaleđene. Skidamo ruksake, tražimo baterije i razmišljamo – kad bi samo bilo drva za ogrjev!

Palimo baterije i – kakvo olakšanje! Ugledamo hrpu složenih drva i šparhet »Goran«, jednak kao moj doma. Šezdesetih godina prošlog stoljeća nije

Visočica 2. veljače 1965. - krećemo na more u mjesto Tribanj Kruščicu

bilo štednjaka na izbor, postojala je samo jedna vrsta, i to u Ilici, kod Frankopanske. Prodavaonica se zvala »Goran« pa smo njihove štednjake zvali »Goranov šparhet«.

Skriveni poklopac

Bilo je papira i suhih drva pa smo odmah prionuli loženju vatre da se što prije ugrijemo.

Vatrica je krenula, ali s njom i dim koji se širio prostorijom. Razmišljamo, možda je dimnjak zatpan, smrznut ili tako nešto, vatrica kako-tako gori, ali se dimi. Gledamo sve oko šparheta ne bismo li našli što ne valja, šuber je otvoren, sve štima, a mi se davimo u dimu. I tako, dok u nevjerici tražimo uzrok dimu, slučajno rukom prođem iza šparheta i dim se smanji. Napipam otvorenu rupu, nedostaje poklopac. Hm, hm, zašto nema poklopca, razmišljamo Đo i ja, i zaključimo da je sigurno domar sakrio poklopac misleći: ako netko uđe u dom, zapali vatru i potroši drva, neka se malo i nadimi.

Dogovaramo se kako da zatvorimo rupu. Domar zasigurno nije odnio poklopac u Gospić. Tražimo gdje ga je sakrio, sve smo pretražili, ali poklopca nema. Bila je tu i neka drvena stalaža s posudama i bocama. Vidimo na najvišoj polici malo izdignute novine na sredini. Slutnja se obistinila – tu je domar sakrio poklopac.

Zdjela s grahom

Ugođaj se odmah popravio, a ploča šparheta se zacrvnjela. Razmišljamo o večeri, pronalazimo

veliku desetlitrnu zdjelu u kakvima smo doma prali suđe i salatu, skuhat ćemo grah. Naime, Đo je predvidio da ćemo spavati u domu, gdje možemo skuhati grah, složiti ga u vrećice i imati za više dana. Samo se napravi zaprška. Snijeg se topi u zdjeli, počinjemo kuhati, međutim, zima ni u domu ne posustaje. Đo vadi iz ruksaka svoj termometar i stavlja ga u kut prostorije dva metra od vrućeg šparheta. Temperatura je $-5\text{ }^{\circ}\text{C}$. Što je – tu je, dovlačimo krevete do šparheta i počinje priča o prekrasnom Velebitu zimi!

Grah je skuhan, bilo ga je dobrih pet litara. Stavili smo zdjelu između sebe na krevet, svaki svoju žlicu u ruke i po malo kušali je li grah dobro skuhan. Priče su satima ispunjavale dom na Visočici, a naše su žlice odjedanput počele strugati po dnu zdjele.

Neko smo se vrijeme čudili kako se može pojesti tako velika količina graha, a onda smo ponovno topili snijeg i činili sve ispočetka.

Dan ili noć

Probudila me hladnoća. Palim bateriju i gledam na sat – sedam je sati i – vatra se ugasila. Probudio se i Đo. Moramo krenuti, dug je put do mora. Oblačim se, idem vidjeti kakvo je vrijeme vani. S mukom odškrinem vrata, a vani mrak. Vičem: »Đo, pa vani je mrak!« On odgovara: »Nije moguće, dan je!« Dolazim do Đoa, gledamo na svoje satove i zaključujemo: točno, vani je dan. Opet odem odškrinuti vrata. Mrak. Opet gledamo na sat i kroz glave nam prođe misao – pa nismo valjda prespavali dan, do sedam navečer! Ponovno idem otvoriti vrata, ovaj put otvorim malo jače, a snijeg se zaruši na mene. Otvori se velika rupa kroz koju uđe svjetlo dana.

Jučerašnji i noćasnji kijamet, snijeg i vjetar zažbukali su svojim nanosom vrata na domu.

Đo na toboganu

Planinarski put vodi nas preko hrpta Visočice. Vani je jako hladno. Đo je izmjerio $-15\text{ }^{\circ}\text{C}$. Puše. Vidljivost se mijenja, malo vidiš stotinjak metara, malo ne vidiš ništa. Polazimo prema vrhu. Kako se krećemo više prema kosini hrpta Visočice, novoga je snijega sve manje, a leda sve više. Skidamo krplice i nastavljamo. Đo je počeo kopati stopinke po strmini. Nemamo opremu za takve uvjete (dereze, cepin), osim krplja. Ja imam

nešto kao nove gojzerice »Borovo«. Pratim Đoa u stopu i zaključujemo da »tak' ne bu išlo dalje«, ne daju se više ni stopinke ukopavati. Odjednom Đo sklizne, pokušavam ga uhvatiti za ruku, rame, ali ne uspijevam. Klizi po ledu niza strminu. Zaprepašten ostajem u polusagnutom položaju s ispruženim rukama, onako kako sam ga trenutak prije pokušao uhvatiti. Gledam kako sve brže klizi niza strminu, ne vidi se dalje od 10 do 20 metara. Ne znam što je dolje, možda je kakav prevjes? Užas, vidim Đoa kako raširenih nogu i ruku nestaje u dubini, sljedeći trenutak malo poskakuje i vidim vrškove stijena koji vire iz snijega i leda među koje je uletio i stao. Ne sjećam se kako sam u trenutku stigao do njega 50–70 m niže, taj dio »filma« mi nedostaje.

Na kraju se sve sretno završilo, Đo je bio malo natučen i izgreden, ali ništa nije slomio. Jasno, nismo mogli ići dalje preko Visočice. Đo odlučuje da idemo po karti i kompasu dalje preko vrtača kako bismo zaobišli hrbat Visočice.

Karta, kompas, vrtače

Hvalio se Đo kako ima dobru kartu specijalku, ne znam je li njemačku ili austrijsku, i kako se na njoj vidi svaki grm. Vadi on tu specijalku, otvara je kako bismo se orijentirali i odjedanput hukne vjetar i ostane mu u rukama samo komadić karte. U drugom refulu odleti mu iz ruke kompas i tako nakon užasa novi užas! Što sad? Stojimo u nevjerici, vjetar je zastao, vidljivost se malo popravila, gledam ja, a ispred nas vidim drvo i u njemu zaboden Đoov kompas! Je li to spas!?

Nastavljamo po nekakvom Đoovom azimutu. Spuštamo se u velike vrtače, penjemo se iz njih i taman kad smo trebali izaći ispriječi se zid zapuha od metra ili dva. Ne možemo ga prijeći pa se vraćamo istim putem, a zatim idemo dalje u sljedeću vrtaču, pa u sljedeću, dok iz jedne napokon nismo uspjeli izaći.

Bijela smrt

Hodali smo i hodali, probijali se kroza snijeg cijeli dan, a vjetar i hladnoća nisu posustajali. Oči mi se zatvaraju, trepavice se lijepe od leda. Moram skinuti rukavice da golom rukom malo istopim led i iščupam poneku trepavicu s ledom kako bih mogao gledati. Taman to napravim, a ruka mi se zamrzne, dobijem zanoktice i drugo oko se

Bivak negdje u vrtači Velebita od Visočice prema moru 3. veljače 1965.

zatvori, gledam na jedno oko dok se ne zatvori, a onda opet ispočetka – ovaj put drugo oko, druga ruka (e, da je onda bilo naočala, gledao bih Velebit mnogo ljepše, možda i u boji!).

Dan polako prolazi, negdje smo u Velebitu, još se krećemo. Hladnoća je već davno došla do kostiju, moj je moral na najnižoj razini, osjećam se najgore na svijetu. Do je svjestan da moramo spavati u snijegu i počinje tražiti prikladno mjesto gdje se može napraviti iglu ili zimski bivak. Dok on pronalazi mjesto, ja u tom užasu vjetra i hladnoće popuštam, sjedam u snijeg i – gle čuda! Odjedanput se osjećam toplo, ugodno, najljepše što može biti: razgovaram sa svojim najmilijima u kući kraj tople peći... mama, tata, seka i ja smijemo se, razgovaramo, uživamo! I u tom najugodnijem trenutku odjednom netko počne vikati na mene: »Diži se! Diži se! Hodaj! Hodaj!« Trgnem se iz tog prekrasnog osjećaja, pojavljuje se zbilja, Do se dere na mene, diže me i tjera da se krećem, gibam. Brzo sam se vratio u najgoru moguću stvarnost. Poslije smo analizirali to lijepo stanje u kojem sam bio i došli do zaključka – tako počinje bijela smrt!

Spasonosni bivak

Do je pronašao prostor između dviju stijena, procijenivši da je to dobro mjesto jer dvije strane ne treba graditi. Zbog novoga, suhog snijega ne mogu se raditi kocke od snijega nego se krov bivka mora izraditi od štapova, a dva zida sa

strane možemo »ožbukati« snijegom. Uokolo je bilo mnogo mladih borova visokih 2–3 metra pa smo njihove grane upotrijebili za krov i u bivku za ležaj na kojem smo spavali.

Nije to baš bilo jednostavno napraviti uz umor, vjetar, groznu hladnoću i iznemoglost. Nisam imao snage sjekirom odsjeći granu bora, no srećom, bile su smrznute pa su pucale pod udarcem. Bili smo svjesni toga da ćemo ostati živi izradimo li bivak i to nam je davalo nadljudsku snagu da ga završimo.

Zatvorili smo sve rupe iznutra. Izdaje me snaga, hvata me tresavica, skidam gojzerice, promrzle, mokre noge stavljam u vreću. Do vadi iz ruksaka svoj »primus« na benzin, pali ga, ide nešto kuhati, a ja padam u san. Taj Doov »primus« život znači. Napravljen je od takozvane »lotlampe« koju su »špengleri« upotrebljavali za lotanje cijevi. Ne znam je li ga Do sam napravio, ali klanjam se njegovom »primusu« do poda.

Opet me Doov glas budi iza sna, gura mi posudu i žlicu u ruke. Jedem nešto toplo, vruću juhu ili tako nešto. Čujem fijuk vjetra... i brzo ponovno padam u san.

Neiskustvo

Budim se, jutro je. I dalje mi je hladno, a i mutno mi je pred očima. Do mi je preko lica stavio nekakav najlon s kojega kapa voda. Tišina, sve neka bjelina oko mene. Čujem, kraj mene Do diše. Malo

se pridignem, desetak centimetara snijega uredno je pokrilo nas i unutrašnjost bivka. Probudio se i Đo, razgovaramo o proteklom danu i noći. On mi je stavio najlon preko glave da me zaštiti od snijega, a moje disanje je topilo snijeg stvarajući kapljice za buđenje... Uspjeli smo preživjeti, idemo dalje.

Svoje neiskustvo i prvo bivakiranje u snijegu potvrđujem izlaskom iz vreće, tražeći gojzerice negdje zatrpane u snijegu. Gojzerice se nikad ne ostavljaju izvan vreće. Odmah sam to shvatio pronašavši ih smrznute, sfrkane kao perec u srcu Velebita, bez mogućnosti da ih obučem. I tada nastupa Đo i njegov primus, za koji sam već rekao da život znači. Naime, jedina mogućnost bila je zagrijati gojzerice vatrom i laganim kuckanjem sjekiricom vratiti im koliko-toliko oblik cipele da se mogu obuti. Trajalo je to dugo (sreća da je bilo dovoljno benzina!), a tek sam ih onda uz velike muke i bolove uspio navući.

Markacija

Novi dan, rekao bih možda i novi život. Vjetar i bura su stali, nastavljamo po Đoovim azimutima prema moru. Hodam s jakim bolovima u nogama, u cipelama koje to više nisu. Ipak, nakon pola sata hodanja razmekšale su se od topline mojih nogu. Ah, kako je to lijep osjećaj ponovno hodati bez bolova! Kao kad kupiš tijesne cipele i s olakšanjem ih skineš.

Tog smo se jutra i dalje probijali kroz dubok snijeg i razne zapreke na putu, sve dok nisam s velikim veseljem uzviknuo: »Gle, Đo, vidim markaciju!« Kretanje po markaciji daje veliku sigurnost, brzina hodanja se povećava i uskoro smo prešli na primorsku stranu Velebita. Snijega je bilo sve manje, da bi ga na kraju potpuno nestalo. Hodamo dalje, sve je toplije, sada je možda oko ništice. Mijenjamo kape, lakše se oblačimo. Već smo vidjeli more. Istina, vjetar se pojačao. Gledamo pred sobom sedlo koje trebamo prijeći i spustiti se na more.

Burica

Približavam se sedlu prekrivenu travom, ima do njega još možda stotinjak metara. Bura tuče, hoće me dignuti u zrak. Bacam se na tlo, držim se za travu, a bura mi strgne s glave kapu koja odleti kao list u visine. Vičem Đou: »Ne možemo dalje!« Okrećem se kako bih se spustio niže, a bura mi

strgne i krplice zavezane na ruksaku. Odletješe i one kao list u zrak.

Spustili smo se desetak metara niže od sedla, a bure tu kao da nema. Razgovaramo i ocjenjujemo da bura puše više od sto na sat. Pokušavali smo još nekoliko puta sedlo prijeći puzanjem, ali je tek nakon pola sata vjetar toliko popustio da smo uspjeli prijeći sedlo. Negdje u kasnim poslijepodnevnim satima stižemo na more, u zaselak Kruščicu, umorni, iscrpljeni, gladni i sretni.

Prošek i pršut

Dakako, odmah tražimo kakvu gostionicu gdje bismo nešto pojeli i popili. No, zimsko je vrijeme, nema tu ni ljudi ni života. Napokon ipak pronalazimo gostionicu, koja je i otvorena. Ulazimo iscrpljeni, neobrijani, s ruksacima na leđima. Pozdravljamo i pitamo: »Ima li kod vas nešto za jesti i popiti?« Barba, jedna žena i dvoje ljudi sjede i čudno nas promatraju. Barba odgovori: »Nema vina, bura je, ne možemo barkom ploviti (mi bismo rekli u klet), ima samo prošeka.« Starija žena dometne: »Nemamo, sinko, ništa za jest, samo pršuta i kruha!« Đo će na to: »Ha, dobro, možete nam napraviti sendviče.« Žena pita: »A koliko sendviča, sinko?« Đo je pogleda i reče: »Koliko god imate kruha!« Uzme prošek i trgne ga u jednom hipu. U to vrijeme nisam još imao iskustva s alkoholnim pićima niti sam sudjelovao u trzanju čašica, ali i mene je oblila neka fina ugoda i toplina u razgovoru s ljudima koji nisu mogli prihvatiti našu istinu da smo došli s Velebita.

Đava (vrag)

Bili su uvjereni da na Velebitu u to vrijeme mogu biti samo vrazi, vještice i vukovi, a ne ljudi. Počela je rominjati kišica, nismo mogli spavati vani pa smo pitali domaćine ima li kakva stara kuća s krovom gdje bismo mogli prespavati. Starija žena pokaže nam oronulu kuću u blizini. Uđem u nju i upalim bateriju: bila je to jedna prostorija puna smeća. Tek malo potom gore ugledam tavančić. Pomognem Đou da se popne jer su mu umor i prošek smanjili reflekske, popnem se za njim i legnem. Čuo sam još rastanak gostiju od domaćina i ženu kako kaže: »Đava ih odnio kako govore da su došli s Velebita.« Potom sam sa smiješkom utonuo u san.

Dimni signali s otoka Paga

Vlado Prpić, Zagreb

Kad se spomene otok Pag, nama planinarima odmah pada na pamet Sveti Vid (349 m), kamenito brdo na sredini otoka i ujedno njegov najviši vrh. Međutim, Pag nudi još mnogošto zanimljivo. Posebno je zanimljiv širi prostor Metajne s gornje strane Paškog zaljeva. Stjenoviti su vrhovi ovdje niži, ali su geomorfološki neusporedivo ljepši i privlačniji za planinare nje u zimskom razdoblju. Krenimo, dakle, u bližu ali i dalju povijest, koja će vas odvesti u neki drugi zanimljivi svijet.

Nije bilo tako davno da su se prestali vidati dimni signali na otoku Pagu. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća, pa čak i malo poslije, s karlobaške rive povremeno bi se mogao zamijetiti dimni stup s druge strane Velebitskoga kanala. Bio je to poziv

za prijevoz putnika i robe iz uvalice Male Vruje. Ta uvala nije ucrtana u nautičkoj karti, a nalazi se između uvala Vruje i Paklenica, točno nasuprot Karlobagu, otprilike tri kilometra daleko. Dimni je signal najviše očekivao Tone Šegota, poznatiji kao Tone Knjapin, koji je svojim kaićem, malo na vesla, malo na jedro, prevezio ljude i robu. Mjesto paljenja vatre nekoliko je desetaka metara udaljeno od obale i nalazi se dvadesetak metara iznad mora, a zove se kur (od kuriti). Stanovnici Metajne i danas ga tako nazivaju.

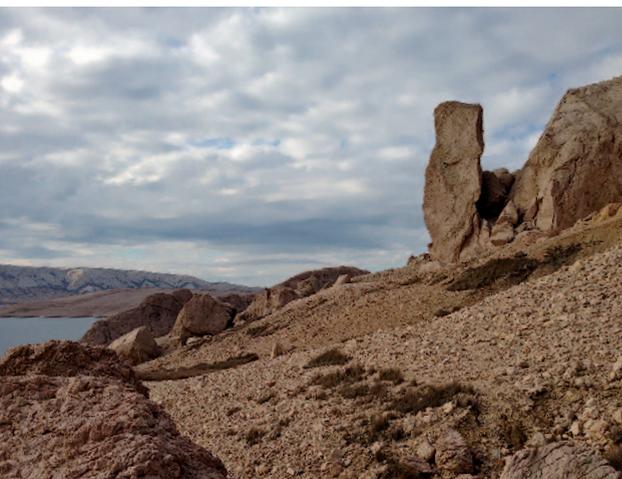
Tone nije dizao sidro baš uvijek kad bi se na Pagu pojavili dimni signali. Najprije bi bacio pogled na nebo iznad Velinca, uočljive stjenčuge sjeverno od Karlobaga. Ako bi se gore pojavio jedan ili više bijelih oblačića, bio je to nepogrešiv

Pogled s Paga prema Velebitu

Paški zaljev u pozadini Sveti Vid

Prepoznatljiv krajolik u blizini plaže Ručica

znak da nadolazi bura pa taj dan od plovidbe ne bi bilo ništa. Događalo se, međutim, da je i Tone Knjapin ponekad kurio vatru u toj uvali na Pagu. Kad bi ga bura, naime, prikovala za otok, jedino je tako mogao obitelji javiti da je živ i da je na otoku.

Od Metajne do Vruje postoji put, građen 1925. Prema riječima stanovnika Metajne, put

je služio pješacima i za teretno blago, najčešće magarce, koji su prenosili raznu trgovačku robu. Osim Metajčana, ovim su se putom služili i mnogi drugi stanovnici otoka Paga, pogotovo oni iz bližih naselja Zubovića i Kustića, pa čak i Novaljci. Danas je stazu mjestimično teško pratiti, osobito na strminama, gdje su padaline učinile svoje. Urušeni su podzidovi na sjevernoj strani nadomak mora, a na zaravnjenim površinama staza se stopila s okolinom. Za prelazak preko otoka treba malo više od jednoga sata hoda.

Početak građenog puta blizu je središta starog naselja Metajne. Kao i drugdje na otoku Pagu, tako se i na području Metajne naziru prapovijesna zdanja pa je lako pretpostaviti da je prvi pût koji je tuda vodio, možda ne posve istim smjerom, bio proveden još u davno doba. Spomenuta uvala Paklenica, koja se krije iza rta Zavratne, izniman je geomorfološki lokalitet. Kad se bura sruči s Velebita, digne more u kanal i svom ga ljutinom počne bacati preko rta, tada je ovdje uistinu pakleno, tako da joj ime sasvim odgovara. Na vrhu poluotočica između uvale Paklenice i uvale Galiot, visokom 70 metara, dobro se vide podzidovi,

vjerojatno ostaci neke stražarnice ili skloništa iz daleke prošlosti. Mnoštvo je kamenih zdanja i u široj okolici koji svjedoče o bujnom životu otoka u dalekoj prapovijesti.

Evo još nekoliko riječi o zanimljivoj stazi koja počinje usponom na sjevernom kraju Metajne. Nakon tristotinjak metara ona napušta naselje te s vanjske strane suhozida nastavlja u južnom smjeru oko jedan kilometar, a zatim usječena u strm i stjenovit obronak vodi u istočnom smjeru. Staza nas dalje vodi kroz vrata visokog suhozida i stiže pod Narčelu (206 m). Tu se, na visini od oko 150 metara, mjestimično uočava pretpovijesni zid koji je povezivao Narčelu (sjeverno) s Visokim stranama (210 m, južno). Put dalje vodi do prijevoja, a zatim se počinje blago spuštati kroz plitku dragu prema Velebitskom kanalu. Na zemljovidima Paga put je na gornjoj strani otoka posve pogrešno ucrtan. Pravi put iz 1925. vodi sjevernije.

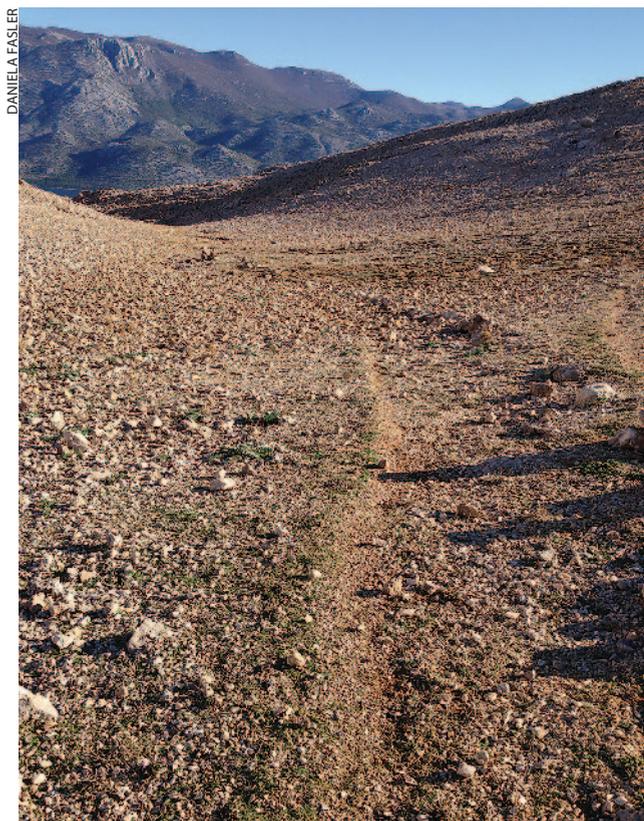
Spuštanje u Malu Vruju sve je strmije, ali put se lako prati. Na prostoru Vruje vide se ostatci davno građenog puta, ali ga je teško pratiti. Vruja, ona ucrtana na karti, pjeskovita je i manje prikladna za utovar robe i putnika pa je put bio doveden u obližnju Malu Vruju, koja je zgodnija za privez brodova. Kako sam kao gorštak uglavnom orijentiran na Velebit, zanimali su me i nazivi mjesta s obje strane kanala, primjerice: Paklenica, Panos, Bristovac, Ravna draga, Kriva draga, Crna draga itd. Uđemo li malko u prošlost, sve je lako objašnjivo.

Na zamisao da se upravo o toj stazi kaže nešto više i potakne njezina obnova, potaknula me uspomena na vlastito iskustvo iz 1959. kada sam iz Novalje putovao na Velebit, ali i nastojanja dr. Željka Zubovića, promicatelja kulturno-povijesne i prirodne baštine svojega kraja. Naime, tim sam putom 1959. prvi put došao na kur s desetak šibica, ali nisam našao nijedno drveće. Ako se dobro sjećam, dovde me je dopratio i pokazao mi put Joso Kurelić, moj vršnjak koji se brzo snašao na svom terenu. Jedino što smo našli bilo je nešto sikavice, kojom baš i nije mogao načiniti pravi dimni signal. Uzaludno smo buljili prema Karlobagu jer se nijedan kaić nije otisnuo od obale. Više sreće bilo je drugi dan, ali tada nije bilo ni daška vjetra pa je Tone morao upirati u vesla. Velebit gledan s otoka činio se sasvim blizu,

zbog svoje visine, ali otok Pag gledan od Karlobaga izgleda neusporedivo dalji.

Kad sam se dočepao Velebita, nitko nije bio sretniji od mene, premda su me gore čekali dubok snijeg i hladnoća. Pod samim vrhom, podno Kubusa, sustigao sam sada pokojnog Nikolu Šintina. Hodao je sporo i teško, malo od umora, malo od rakije, a najgore nas je tek čekalo. Kad smo ušli u dubok snijeg on je poželio odpavati. Znao sam iz pričanja da postoji bijela smrt. Patnju koju sam podnio vukući ga, suvišno je opisivati. Nikola je taj put imao sreću, ali mnogi nisu nikad stigli do sela, kao što mnogi, prelazeći opasan Velebitski kanal, nikad nisu doplovili na drugu stranu.

Na prostoru naizgled beživotnoga krša na otoku Pagu, koji mnogi rado uspoređuju s mjesečevom površinom, krije se mnogošto zanimljivo. Tek kad se uputite u to kameno bespuće obuzima vas zagonetnost prostora, koji uopće nije tako surov. Svaki korak vodi vas u najdavniju prošlost, a uz malo istraživačkog duha zadovoljit ćete sva čula.

Stara staza kroz paški »mjesečev krajolik«

O, kako ih volim

Ivan Hapač, Sveta Nedelja

*Mi gledamo se nijemo. Brijeg i čovjek.
Ja nikad neću znati,
gdje se sastaje naš različiti smisao...*

Antun Branko Šimić

Bilo je zimsko doba godine. Zima je plodna snijegom, a sjedim sam u kući na Alanu i gledam kako kapi kiše pokušavaju svojim dolaskom umanjiti ljepotu i obujam snijega, kad već prethodnih nekoliko dana to nije uspjelo suncu. Čudim se kako mir može biti svemoćan, kako djeluje na moje razmišljanje i kako upravo to razmišljanje izmamljuje osmijeh na moje lice.

Pišem običnom olovkom. Dobro je da nema nikoga u blizini jer bi moj smiješak mogao kod nekoga pobuditi čuđenje i neopravdane procjene mojega stanja. Jer, tko još danas piše olovkom, a ne sveprisutnim »kompom« ili laptopom? Smatrali bi me čudakom: piše olovkom i još se smješka.

Nije doba godine kada se ostaje na dežurstvu tijekom tjedna, ali zbog lijepog vremena ovih dana, tišine i pjeva ptica ostao sam na Velebitu. Još uvijek dovoljno velik nanos snijega na cesti od Jablanca, kod Rascipanog kuka, ne dozvoljava ni turistima s prijevozom da dođu do kuće »Alan«.

Obavio sam neke popravke, čišćenje kuće i u praznim satima prelistavam stare brojeve planinarskih časopisa, što »Naših planina«, što »Hrvatskog planinara«. Nailazim na predivne članke s informacijama, događajima, novim planinarskim stazama. Odjednom se u meni budi želja da s nekim podijelim isječke možda nikad pročitanih članaka.

I sada, kao nekad, ostaju nepromijenjeni razlozi zbog kojih netko ide u planinu. Različiti su, ali osjećaji koji se bude u nama za tih posjeta uvijek su jednaki ili vrlo, vrlo slični. Nisu mi pri ruci svi brojevi časopisa, no dijelovi nekih koje sam pročitao potaknuli su me, ili »natjerali«, u ugodu. U njima prepoznajem svoja razmišljanja i osjećaje. Za vas ne znam. Odaberite sebi prihvatljivo.

Putevima tugaljive jeseni, Danijel Vukušić, Jablanac, »Naše planine« 1-2/1986

»Skoro svakog jutra kad se čiste zrake sunca prospu vrhovima, u meni se javi neki moćni zov divljine, koji me neodoljivo vuče u vrhove i doline, vjerujući da će to biti dan posebnih užitaka, protkan osjećanjem ugodne tuge, koja mi je bliža duši od svake radosti doživljene na ulici ili u društvu. U prirodi pripadam dijelu svijeta koji me okružuje, svjestan da sam i ja mali dio prirode, bez koje bi mi život bio pust.

Vremena pretežno lijepa, topla i sunčana. Pogled se otimlje za vrhovima i proplancima, bludeći nepreglednim prostranstvom dok ne utone u dalekim modrinama. Njima me nešto vuče, jer znam da se tamo kriju brojni kutci ljepote i divljine, koje treba pronaći i vidjeti. Odluka se donosi lako, iako često možda suprotno planinarskom pravilu. Jer

ići lunjati naokolo sam tolikim prostranstvima, gdje se vrlo rijetko susretne čovjeka, nije preporučljivo ni razumno...«

Koliko puta osjetim isti taj osjećaj u danima dežurstva na Velebitu! U tim trenucima nije mi potreban nitko i gorim od želje da krenem i idem. Nije važno kamo i jesam li tamo već bio. Iskustvo me naučilo da svaki put i svuda vidim i osjetim nešto novo, nezaboravno. Neke detalje ljepote ne bih ni vidio da nisam bio sam.

Kroz velebitski krš, Vlado Prpić, Baške Oštarije, »Hrvatski planinar« 3/2002.

»Ako se ipak odlučite planinariti ovim zaboravljenim stazama, a to se dogodi i u veljači, ožujku ili travnju, jedinstveni Velebit pokazat će vam svoju drugu veličinu. Penjući se od mora k nebu iz proljeća se vraćate u zimu, procvjetali bademi u Cesarici, a debeli snijeg na Ograđeniku i to sve u jednom danu. Neću nabrajati staze, krenite samo tragom Dundovića, Anića, Vukušića, Baričevića, Štokića, Starčevića, Matijevića, Mandekića, Čačića, Smojvera, Jelinića, Marasa, Marasovića i tko zna kojih još sve imena.

Krenite bilo kada, zaboravite dragocjeno vrijeme od kojeg je život sačinjen, ono će vam se ovdje vratiti. Baba Kaja iz Stinice ima zamalo devedeset godina, ali nije zaboravila onu domaću: »Lipo ti je rano uraniti zoru na Alanu kroz bukovu goru.«

Pa, tu sam. Ključaju mi misli i želje da prođem svim tim stazama potrebnim za preživljavanje u neka tamo prošla vremena. Hodam po njima i u mislima vidim Podgorce kako nose na leđima svoj budući život, kako ih Velebit lomi, ali i čuva.

Stazama su mi omogućili prilaz mjestima koja inače možda nikad ne bih vidio. Dajem im svu svoju zahvalnost.

U strahu su velike oči, ing. Arsen Miletić, Rijeka, »Naše planine« 9-10/1989.

»Sinoptičari su već danima ponavljali isto: vruće i opet vruće. Ustajali zrak zaudara na rafinerijski dim i Mrtvi kanal, a kiselkasti zadah po ljudskom znoju na odvratan način pokazuje da je ljeto na samom vrhuncu. Mora da su se i poskoci posakrivali u rupe gdje obično spavaju zimski san. Toliko je vruće.

Večer je. Pobjegli smo na Snježnik. Mir. Tišina je legla na zaobljene vrhunce. Skidamo zvijezde s neba, zatvaramo oči i mislimo na nešto lijepo. Ulazimo na vrata raja i prepuštamo se blaženim osjećanjima. A u domu već odavno svi spavaju.

Sutradan se budimo obavijeni oblacima. Do Risnjaka smo već mokri do kože. Dok brišemo neugodno hladne kapi, promatram Teino zabrinuto lice. Kiša nesmiljeno pada, a tamno nebo ne obećava ništa dobro. Kako šokantan prelazak u jesen! (...)

Dan je već debelo prešao u svoju drugu polovicu, kada se polako počelo mračiti. Isprva stidljivo, poput djevojke koja se libi prvog poljupca. Kako se prvi poljubac s vremenom razbukta u strasnu ljubav, tako su i nebeski bogovi zakuhali gadnu kišu. Ulilo se kao iz kabla. Puteljak se začas pretvorio u bijesnu bujicu, noseći lišće, granje i brojne tragove ljudske prisutnosti«

Ako ovo niste doživjeli, onda ste premalo u planini. Sjećam se kako smo se stiskali pod nekom drvenom nadstrešnicom na Kapeli, nas desetak, i bili sretni pod krovom, a niti naprtnjače nismo mogli odložiti koliko je malo mjesta bilo. Ipak, nakon desetak minuta započela je pjesma iz srca,

ALAN ČAPLAR

da bi i sunce, zadivljeno našim raspoloženjem, nakon nekih pola sata probilo oblake i dalo nam da idemo dalje. Kad se prisjećamo nekih prošlih izleta uvijek nam jače ostaju u sjećanju ovakvi događaji. Bolni u trenutku, a lijepi u sjećanjima.

Ono što nas čini sretnima, Alan Čaplar, Zagreb, »Hrvatski planinar« 3/2006.

»Eh! Ako ste kada doživjeli onaj osjećaj da vas planina potpuno zaokupi i iznenadi ljepotom i snagom čistoće, onda znate što mislim. To je onaj osjećaj koji uči da vrijedi voljeti svijet u kojem živimo, uči voljeti ljude s kojima živimo i voljeti život koji živimo. Ima u njemu radosti otkrivanja i stvaranja jer to je isti onaj osjećaj što ga ima svatko ostvarujući svoj cilj: posvemašnja ispunjenost, savršena sreća u kojoj ništa ne nedostaje. (...)

Stojim tako na vrhu Risnjaka zaokupljen bistrinom jutra i radošću trenutka. Do mene su prijatelji. Poznajemo se, a opet, čini se da nikad nismo bili toliko bliski kao u ovom trenutku kad prvo sunce dodiruje obale Kvarnera i šumska prostranstva pod nama. U pogledima im čitam isti osjećaj; svi kao da se razumijemo i bez riječi. Razumijemo se, doista, jer planina nagrađuje našu ljubav darivajući nas prizorom koji se ne zaboravlja. Baš to, ti kratki planinski trenutci, nadahnjuju nas za život i čine sretnima.

Prečesto nismo svjesni koliko je dragocjena ta naša ljubav prema planinama!«

Često sam pokušavao opisati taj osjećaj, ali ovo je napisano prisnije i jače nego što sam ja u nekoliko pokušaja uspio. Pa zašto ne samo prepisati?

Ljepota koje se ne mogu dovoljno nagledati, Nina Lacković, Jastrebarsko, »Hrvatski planinar« 6/2006.

»Život u planini je težak, ali zato jednostavan i čist. Planina je utočište, oaza mira u kojoj se čovjek miri sam sa sobom i svojim duhovima i tako bolje prihvaća duhove drugih...

...Kao planinar imam sreću da se dijete u meni još uvijek veselo smije dok mi sunce grije lice, da zamjećujem bubamare u proljeće i gledam na koju će stranu poletjeti, da oblaci još imaju imena i da me odsjaj sunca u vodi, snijegu ili ledu i dalje ispunjava istim iskrenim veseljem i zahvalnošću što imam priliku živjeti u tako prekrasnom djeliću svemira.«

Još se mnogo lijepih razloga i razmišljanja krije u nama. Planine nam to »namjerno« rade. Pa neka, ne ljutim se zbog toga. One će i tako biti upornije i duže izdržati. Na nama je samo da im budemo prisni prijatelji, iako ne znamo gdje se sastaje naš različiti smisao.

U zagrljaju tišine

Klara Jasna Žagar, Sesvete

Tragovi osvajača, žitelja i umjetnika, ostavljeni na tvrdom šoltanskom kamenu, plodnoj zemlji i u zelenomodrim morskim uvalama pričaju priče o težačkom životu otočana od davnih vremena pretpovijesti, antike i kršćanstva, mira i ratova, sve do današnjih dana. Šolta i Brač u davnoj su prošlosti Zemlje bili jedan otok koji se djelovanjem tektonskih sila razdvojio. U plavetnilu Jadranskog mora i neba svojom su ljepotom i osobitostima zasjali odvojeni, a između njih, poput čvrste spojnice, smjestio se otočić Mrduja. O otočiću je don Živan Bezić zapisao sljedeće: »Iako malena, Mrduja ima veliku legendarnu prošlost. Naime, u ona drevna vremena, kad su još otoci šetali oceanima, otočić Mrduja se je nalazio točno po sredini bračko-šoltanskog tjesnaca. (...) Stoga su Mrduju svojatali i Bračani i Šoltani pa su među njima izbijale opasne svađe. No mudri su otočani odlučili da se nagode mirnim putem te su sklopili jedan gentlemenski sporazum. Sporazum je glasio: I Bračani i Šoltani, svak sa svoje strane, privezat će užetima Mrduju pa će je vući prema sebi. Tko bude jači – njegova djevojka (po imenu Mrduja!). Dogovoreno, učinjeno. U točno odre-

đeni dan i sat Bračani i Šoltani privezaše Mrduju dugim užetima. Kako i sami znate, u ono doba nije bilo tvornica konopa. Užad se je pravila od biljke liko i takvo se uže nazivalo ličmina. Na dani znak obe su strane počele povlačiti Mrduju. Ispočetka je sreća bila neizvjesna, ali pomalo su Bračani osjetili olakšanje na svojoj strani. Oduševljeni povikaše: –Ili se Mrduja poteže ili se ličmina oteže! A istina je bila i jedno i drugo. Mrduja se potezala prema Braču, jer su Bračani bili daleko brojniji od Šoltana, prema tome i jači. Ličmina se na šoltanskoj strani otezala, jer su ovi svojski zaprli da zadrže Mrduju, ali uže nije moglo izdržati napor pa se najprije stalo rastezati dok nije na kraju prsnulo i puklo. I zamislite što se je tog časa dogodilo! Proti svim fizičkim zakonima, izgubivši ravnotežu, nisu pali na leđa Šoltani nego Bračani. Zbog toga pada nauznak Bračani sve do dana današnjeg nose zakrpane hlače.«¹

Duž otoka se između stabala maslina, vinograda, polja i borika provlači vijugava cesta, koja tek povremeno zastane i skrene prema rijetko naseljenim uvalama i selima. Prvobitna su naselja tek nedavno približila mirnim uvalama na sjevernoj i zapadnoj strani otoka. Južne uvale gledaju na otoke Vis, Svetac i Hvar, na Paklene otoke i daleko na morsku pučinu. Otok prvi put spominje Pseudoskilaks u 4. stoljeću prije Krista pod imenom Olyntha. Rimljani su ga nazivali Solenta. Dolaskom Hrvata ime je kroatizirano u oblik Sulet. To je ime nosio do novog vijeka, kad pod utjecajem mletačke vlasti dolazi do romanizacije hrvatskog imena u oblik Šolta. Ipak, najveću ulogu za proširenje oblika Šolta ima Austro-Ugarska, koja je mapirala jadransko područje u 19. stoljeću rabeći talijanske toponime. Na otoku je mnoštvo arheoloških nalazišta sa stećcima, sarkofazima, rimskim mozaicima, građevina sa samih početaka kršćanstva i seoskih kula.

KLARA JASNA ŽAGAR

Križ na Veloj Straži, najvišem vrhu otoka Šolte

1 TZ Šolta. Potezanje Mrduje [online]. Dostupno na: <http://www.visitsolta.com/dogadanja/potezanje-mrduje.html> [29. prosinca 2013.]

KLARA JASNA ŽAGAR

Vidik s Vele Straže na Šolti

Šolta pripada skupini srednjodalmatinskih otoka. Od kopna je odijeljena Splitskim kanalom, od Brača Splitskim vratima, a od Drvenika Velog Šoltanskim kanalom. Uz otok Šoltu, kod uvale Maslinica, nalazi se još sedam otočića. Glavno su mjesto na otoku Grohote. Rogač je najstarije primorsko naselje i glavna pomorska luka. Broj stanovnika nije mu se značajno povećavao tijekom povijesti zbog stalnih prijetnja od gusarskih napada i udaljenosti od plodnih polja.

Čuvena šoltanska polja stoljećima hrane naraštaje Šoltana. Gornje polje smjestilo se sjeverno od Gornjeg Sela. U unutrašnjosti zapadnog dijela otoka, od Grohota do Donjeg Sela, prostire se veliko krško polje, koje čine Srednje i Donje polje. Na zemlji crljenici zelene se vinogradi autohtone sorte dobričić, voćnjaci, maslinici s oblicom i levatinkom, plodni vrtovi kroz koje prelijeću fazani. Pjev ptica prekida kratko glasanje ćuka, odnosno čuvite. Danas je čuvita simbol otoka, a otočane zato zovu čuvitarima. U polju se nalaze prirodne lokve i stari bunari s kišnicom. Ta dragocjena voda koristi se u sušna vremena za zalijevanje vrtova.

Put na Velu Stražu počinje u srednjovjekovnom Gornjem Selu. U središtu sela nalazi se crkva svetog Ivana Krstitelja koju je dao izgraditi mještanim vitez Marin Bavčević. Pored crkve nalazi se zgrada Bratovštine svetog Ivana Krstitelja. Gornje Selo (Görnē Sélo) češće nazivaju Görnē Pòje pa se i mještani nazivaju Goripòjani i Goripòjke. Miješanjem dvaju dijalekata gornjoselskih

doseljenika štokavaca i čakavaca nastao je poseban kanovački govor. Selo je iznenađujuće veliko za tako malen otok.

Od Gornjeg Sela, pored spomenika palim borcima, do marijanskog svetišta Gospe od Stomorije, odnosno Svete Marije, ili Gospe u Borima, na području brda Vele Straže, vodi cesta pored koje se nalazi nekoliko križeva. Hodočašćenje Gospi u Borima tradicionalno je i duhovno vezano uz čudotvornu sliku Gospe s djetetom. Bilježi se njezina milost u sušnim razdobljima kada je kao odgovor na molitve upućene u procesijama donosila blagodat kiše čitavom otoku. Glavno hodočasničko slavlje u svetištu Velike Gospe – Kraljice uznesene na nebo događa se na blagdan Velike Gospe.

Od svetišta do vrha Vele Straže vodi poljski put uz koji se redaju postaje Križnog puta. Vela Straža (237 m) je najviši vrh na otoku i ima ulogu vidikovca i promatračnice. Utvrda Starine s dvije kule potječe iz antičkog vremena, a nalazi se u podnožju Vele straže u blizini svetišta. Pretpostavlja se da je na tomu mjestu nekad bilo središte Gornjeg Sela. Miris i sjena granatih pinija, leptirić na kamenu i neumorno zrikanje zrikavaca čine šetnju ugodnom i umirujućom. Na vrhu je na lijepom, zidanom postolju veliki kameni križ okrenut prema moru. Mještani Gornjeg Sela obnovili su ga 1992. u spomen na rađanje hrvatske države. Na pristupnim su stubama napisani naziv i nadmorska visina vrha, a ponad njih se nalazi pečat. Ovdje su u potpunosti sačuvani ugođaj netaknute mediteranske prirode s početka civilizacije, mir i tišina.

Lica i kose posutih crvenom prašinom sjela sam pod križ i umirila misli. Činilo mi se da ću, sklopim li oči, pasti u dubok san. Pogledom sam plovila morem, a mislimo još i dalje. Promatrala sam modro nebo i oblake kako brzo plove prema unutrašnjosti zemlje. Činilo se da pantomimom, izmjenjujući oblike i boje, pričaju neke neznane priče. Osjećala sam kako se otok sa svakim zapuhom mirisavog zraka ovija oko mene. A kad se zrak ispraznio, zrake zalazećeg sunca blijedjele su na nebu s predivnim crvenim bljeskovima zrelosti. Tamnoplavi ljetni sumrak padao je na krajolik, a svjetiljke uz put sjale su žutim svjetlima. Dan sam ispratila molitvom i sa sjajem u očima otišla iz njega ogrnuta plaštom noći.

Premužićevom stazom od Zavižana do Oštarija

Bibijana Šlogar, Zabok

Već mi je godinama, gotovo otkad sam otkrila ljepotu planinarenja, bila velika želja proći velebitskom stazom Ante Premužića. Impresivna je priča o čovjeku koji je toliko volio planine da ih je želio približiti i ostalim ljudima – da otkrivaju ono što je on tamo tražio i nalazio – i koji je marljivo i pomno izgradio putove da im se lakše približe i osjete taj čar i mir.

Kad je moje planinarsko društvo »Zagorske steze« organiziralo pohod Premužićevom stazom bilo je to za mene kao prstom u med od velebitskog vrijeska, o kojem je s toliko užitka pripovijedao naš kućedomačin u Došen dabru. »Prehodat ću Premužićku«, mislila sam ponosno, no nije mi bilo svejedno. Mjeseci mirovanja prouzročeni tegobama s mišićem i predugom zimom učinili su me tromom, a Velebitu uvijek treba pristupati s oprezom. No, bilo je jasno: odustajanja nema, poduzet ću sve da prođem tom 57 kilometara dugom stazom.

Autobusom putujemo do Zavižana, krijepimo se i puni poleta pripremamo za pokret. Opet me zeza planinarski štap i ne da se produžiti. Ogladavamo ga, pokušavamo, i odjednom – cak, pukne! Pomislili biste da me spopao jad što mi se ovo moralo dogoditi baš sad. Nipošto. Što je – tu je, imam još jedan i veselim se stazici. *Ništa mi neće ovi dan pokvarit...*

Jedan zavoj i eto nas na početku Premužićeve staze. Dijelimo se u dvije skupine, jaču i slabiju. Jača se namjerava popeti na usputne vrhove Gromovaču, Crikvenu i Krajačev kuk, a ja razumno zaključujem da će me potpuno zadovoljiti planinarenje bez uspona. Uostalom, prema prognozi je trebalo kišiti i grmjeti, a Gromovača je po tome dobila ime... Poslije, nakon cjelodnevnog hoda, zaključila sam da »slabija« skupina nije ništa slabija. Kad smo uz veselo zadirkivanje odmjeravali dosege i vidike, složili smo se oko naziva: skupina A (nazovimo ih »Akceleratori«) i skupina B (nazovimo ih »Botaničari«). Podskupine su se slagale prema potrebi i željama, a sve su skladno i spretno svladale sve

prepreke. Uz poneku nevolju, ali s mnogo veselja i užitka.

Lagano smo se zagrijali uz pogled na more, promatrajući kako su graditelji slomili stijenu i dali je čovjeku. Divimo se šarolikom raslinju koje privlači našu pozornost cijelom dužinom staze. Ovdje je taman počelo bujno proljeće. Brojnost biljnih vrsta zaista opčinjava, a Boška nas uči onima koje ne prepoznamo. Pakujac (prokulica... kujavac... nikako zapamtiti), orhideja, anemona, đurđica, ranunkula »poljska ružica«, ruže, gorski ljiljan s narančastim turbanom u svim razdobljima, polja ljupkih svijetloplavih dlakavih bombica, irisi, velebitski klinčić, arnika... ajme ljepote!

Šumica i sunašce na travnatim obroncima izmjenjuju se na stazi veoma pomno usklađeni i ugodno se iznenadimo svaki put kad nas razveseli

Na početku Premužićeve staze

Premužićeva staza u Rožanskim kukovima

hlad čudnovate bukove šume ili tople zrake planinskog sunca.

Stazu su izgradili žitelji Velebita, a gradnja je trajala od 1930. do 1933. Zamisao da se probije taj visinski uzdužni velebitski put, potaknuta željom da se planina otvori ljubiteljima prirode, primjer je velikodušnosti i vizionarstva! Cijelim putem razmišljam kako su graditelji nosili gromade kamenja i slagali ih u zid, tražili najljepše predjele, krotili krš i iscrtavali planinu za ljude.

Posebno se veselim Rossijevu skloništu jer sam na slikama vidjela da su ga uredili kò curicu, poput Ikeine kućice. Kadli, pored nas uzbrdo protrči meni poznato lice – gorski spašavatelj i rendžer sjevernog Velebita Joso Tomaić. Dobaci nam da se žuri na intervenciju. U kućici podno Pasarićeva kuka, iz kamena izrasloj, a toploj i otvorenoj za sve šetače, zadržavamo se na kratkom ručku i grabimo dalje. Tu je malo dalje i posrnuli šetač uz bocu s kisikom, okružen momcima u crvenom koji ga organizirano prevoze marinerom do Alana. Vidimo da će sve biti u najboljem redu...

Prije samog spuštanja do Alana skupina B1 osvaja i anđeoski Seravski vrh, a skupina B2 Alančić, koji je podjednako lijep, ako ne i ljepši. Alan je prepun ljudi, a tu je i jedan medvjed. Točnije, njegova maketa. Ona nas podsjeća na to da je ovdje medvjede carstvo, a u to ćemo se uvjeriti svako malo putem kad naiđemo na prerovano kamenje i njegov izmet raznih svježina. Nije smiješno. To vas dobro uozbilji i čini pokornim. Stjepan iz Došen Dabra kaže da ih treba poštovati pa ćete onda kao

on moći u svom dvorištu ugošćivati medvjedicu s dva mladunca cijelo ljeto, čak ih i unucima izbliza pokazivati. Znao je da mu neće ništa jer ni on njima nije htio učiniti ništa nažao.

Prvu večer spavamo na Mrkvištu, kamo nas komotno prebacuje autobus koji za nama vozi sve stvari koje nam ne trebaju preko dana. Tamo je također gužva: šatori, auti, bicikli, tu je i gorski pudl i znatizeljni puh, kuha se, loži vatra, večera se na vjetru, uz mjesecinu, u više jakni, i odlazi u krevet u deset sati. Bio je to dug dan, a sutra nas čeka još duži.

Sutradan ujutro nakon doručka i prepakiranja ruksaka odlazimo u Štirovaču po zalihu svježeg gorske vode. Dotad sam već preboljela misteriozan nestanak svojeg blokica za bilješke s puta. Zajedničkim snagama osvježili smo sjećanja na pojedinosti prethodnog dana i ova mala neugodnost ubrzo je posve zaboravljena.

Pred nama je zahtjevan dan. »Akceleratori« namjeravaju istom trasom, ali s usputnim usponima na Budakovo brdo i Bačić kuk, uz jedanaestosatno hodanje, a »Botaničare« čeka gotovo devetosatni put. Na srednjem Velebitu put nas vodi uz more, s vidicima na otoke sjevernoga i srednjeg Jadrana. Vrijeme je idilično već drugi dan unatoč najavama o nagloj promjeni i kiši. Čini mi se kao da gospodin Premužić bdije negdje odozgo i strogo nadzire promjene vremena na svojoj stazi, da ne bi slučajno nekome pokvarilo užitak. Čak i neobičan oblak u koji smo načas ušli nije bio opasan, već zanimljiv.

I dalje se skladno nižu cvjetne livade, suncem obasjani obronci, nježne bukove šume i onaj prepoznatljiv i varljiv krš. Sonja doživljava nezgodu: odjednom se skotrljala niz oštru padinu, no spretni Boris i Mikac poletjeli su joj upomoć te smo nakon kratkog oporavka oprezno nastavili dalje. Poslije su komentirali kako je staza u lošem stanju, misleći pritom na mnogobrojna debla i grane koje zaklanjaju i priječe put, no ja ne mislim tako, jer što smo dublje u planini, to je ona divljija i nepokorenija, a takva i treba biti. Odronjene kamene gromade, suha debla, snijeg u sjenovitim pukotinama te izvor bistre vode i trebaju presijecati put da nas podsjetu kako ovdje vlada priroda, a čovjek je samo gost.

Pričaju nam i o poskocima. Ma, naravno da ih ima, ali prema našoj statistici viđena je samo jedna zmija, kojoj nismo uspjeli utvrditi vrstu. Neki kažu – oveća glista, drugi udav, treći šire dlanove i opisuju kakvo je navodno oko imala, no svakako nije naod-

met paziti da ne staneš kojoj na rep. Prpina knjiga o poskocima koju nam je poklonio na kraju pohoda jednostavno i bez mistificiranja opisuje sve što je važno znati o najpoznatijoj europskoj otrovnici.

Postupno nas već svladava umor, koji se očituje u takozvanoj predugoj nozi ili, kako bi Lovro (8) rekao: »Nisam umoran, ali me bole noge«. Malo se češće spotičemo i tužimo na umor u nogama, no to ne traje predugo. Eto nas na Skorpovcu nakon cjelodnevnog hoda, u inteligentno dizajniranim ležaljka. Kratko se odmaramo i idemo dalje do autobusa. Lovro je poslije s odraslima još skakutao po kukovima, odrađujući jedan maratonski dan, zbog kojega skidanjem šilterice odajem priznanje skupini A.

Nakon dugog hoda uživali smo u vožnji drndavom cestom pored Dabarskih kukova, s vidikom na očaravajuće stijene koje obgrljuju dolinu u kojoj se crveni točkica krova planinarskog doma Ravni dabar. Nekoć je ondje bila osnovna škola u koju su djeca iz okolice dolazila pješice niz gudure i polja; ono što mi zovemo planinarenjem njima je bio svakodnevni put u školu i natrag. Naš kućedomaćin Stjepan morao je kao dijete već treći dan svoga prvog razreda u školu ići sam. E, to je surovost i jednostavnost planinskog života. Tako smo se kod njega, u pitomoj kotlini Došen dabru, uz topao grah i Velebitsko pivo naslušale priča o djedu koji je sjekirom zaplašio i otjerao medvjeda, o simpatičnim puhovima koje se lovi starinskom, ali nadasve učinkovitom mišolovkom, jer taj ljuti neprijatelj izgrize sve na što naiđe. Ovdje vam snijeg pada po narudžbi unučića, a mobitel je zavezan za gredu jer samo tamo lovi signal. Tamo iznad stare kamene kuće sunce izlazi zimi, a mjesec ljeti, i život se mijenja u skladu s mijenama u prirodi.

Opet idemo na počinak s prvim mrakom, nakon neizostavnog veselja što je dan prošao tako dobro. Umorni smo i spokojni u naručju kukova koji su nas zanjihali u san. Navodno je netko i hrkao, bilo je šetača po sjajnoj mjeseci, tu ispod nas je skončao i jedan puh, ali zdrav umor i svjež planinski zrak osigurali su mi dubok san.

Budimo se u idiličnoj udolini. Nad nama su bijele stijene, a iznad njih bistro plavi komad neba. Brzo polazimo autobusom za Dabarsku kosu, gdje se ponovo razdvajamo u više skupina. Skupina A ide uz Premužićku pa na Kizu, skupina B ide ravno prema planinarskom domu »Prpa«, skupina C siječe preča-

Uz spomen-obilježje Anti Premužiću

cem pored Badnja, a izvan konkurencije je skupina D – »sanitet« koji prevozi najumornije.

Danas je dionica najkraća i tek se danas vrijeme počelo naočigled kvariti. No, to nikoga ne smeta. Ubrzo se skupine razdvajaju, dok grmljavina nagoviješta blizinu kiše, a sunce nestaje iza tamnih oblaka. Šećemo i čavrljamo. Jedna kap, druga kap i eto nas pod kabanicama, ulazimo u šumicu maskirani. Pomišljam na to da ovako moramo hodati barem sat vremena. Spremna sam na nepogodu unatoč dosadašnjem vještom izbjegavanju kiše na planinarskim pohodima. Pomislim kako je to zapravo pravo planinarsko krštenje. Uz pojačani ritam kapi ulazim među planinarske kućice, gotovo nesvjesna da je završio moj put Premužićevom stazom. Upravo smo se sklonili pod strehu i priključili skupini C kad je počelo lijevati svom silinom. Malo za nama stigla je i skupina A bježeći od kiše. Svi smo na broju, umorni i mokri, ali spokojni i zadovoljni. Zbrajamo kilometre i sate na stazi, razmišljajući što nas još čeka u budućim pohodima. Još neutisnutih dojmova častimo se janjetinom i krećemo natrag u naše Zagorje.

I kad sve ponovo prođem – slike u glavi i one u mobitelu, vidim da su ta tri dana bila izlet među oblake i otoke, prema suncu i posred planine, blagom stazom Velebita koji nas je obgrlio svojim okukama i kukovima, stazom koja vedro vodi šumovitim gorskim predjelima i livadama nagnutima nad morem, da bi nas na samome kraju na vrijeme sklonio od nevremena. Tko na mome mjestu ne bi pomislio da nas je zaista vodio dobri duh gospodina Premužića?

V R H

Šatorina (1622 m)

Šatorina je, zajedno s jednako visokim Zečjakom, najviši vrh srednjeg Velebita. Ima prepoznatljiv izgled koji privlači pogled iz daljine. Sastoji se od dvije travnate glavice, među kojima je maleni dolac. Prema putopisu Dragutina Hirca, vrh je dobio ime po drvenom šatoru koji su ovdje podigli geodeti radi mjerenja, ali je ipak vjerojatnije da je ime nastalo zbog oblika brda, nalik šatoru. Put do vrha građen je slično kao i Premužičeva staza, a dio koji se u obliku spirale ovija oko vrha Šatorine lijepo je vidljiv iz smjera nešto nižeg Matijević brijega (1611 m). S vrha se pruža opsežan vidik na more i Velebit, osobito na Veliki Kozjak i Bačić kuk.

Koordinate: N 44° 38' 51.8" E 15° 2' 54.4"

Prilazi: Štirovača – Dokožina plan – Šatorina **2.30 h**

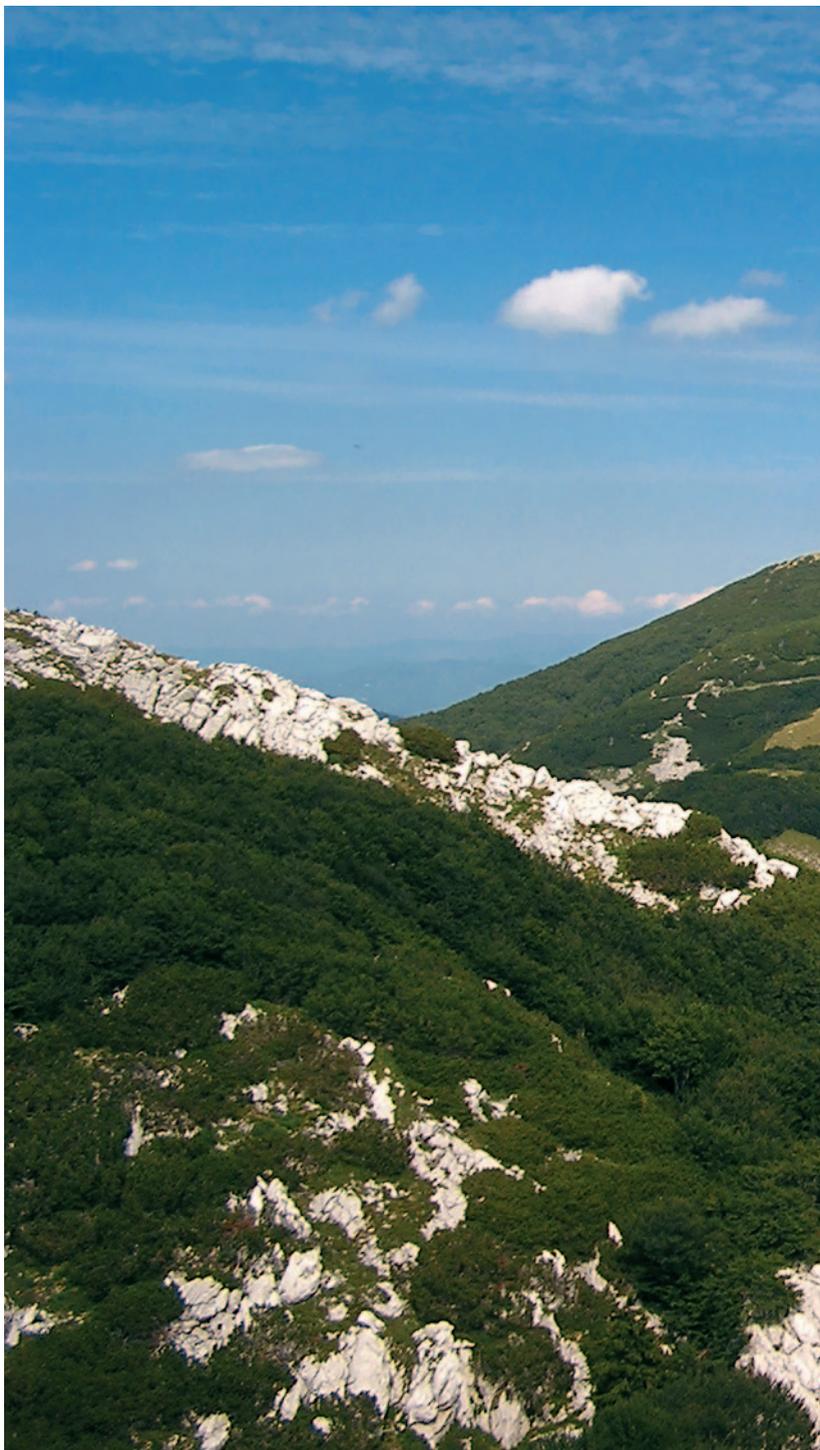
Pl. kuća Alan – Šatorina **4.30 h**

Pl. kuća Kugina kuća – Šatorina **2.30 h**

Najkraći je prilaz iz Štirovače, preko Dokožine plane. Početak markacije je na mjestu u dolini Štirovače gdje se odvaja krak ceste za Dokožinu planu. Četvrt sata iznad Dokožine plane staza izlazi iz crnogorične u bukovu šumu i stalno se uspinjući stiže do spoja s markacijom od Premužičeve staze preko Ograđenice. Sljedećih 45' blagim usponom u brojnim zavojima stiže se u pojas klekovine, nakon čega put izlazi na strme livade pod samim vrhom. Travnjakom se za još 10', zavojem u obliku spirale koja ovija Šatorinu s desne strane, stiže do geodetskog stupa na vrhu.

Zemljovid: Srednji Velebit, 17 (Smandl)

KT: Hrvatska planinarska obilaznica, Velebitski planinarski put.

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

MARTIN TUBŠIĆ

Mrkopaljski planinarski put

Tip obilaznice:

vezna linijska

Godina osnivanja: 1990.

Minimalno vrijeme

obilaska: 2 dana

Broj kontrolnih točaka: 8

KT: Samarske stijene - vrh, Stepenica, Piramida, Veliki kanjon, Dvorac, Južni vrh, Amfiteatar, Južna barijera

Uvjet za priznanje:

Obilazak svih KT-a

Upravlja: HPD Bijele stijene, Mrkopalj

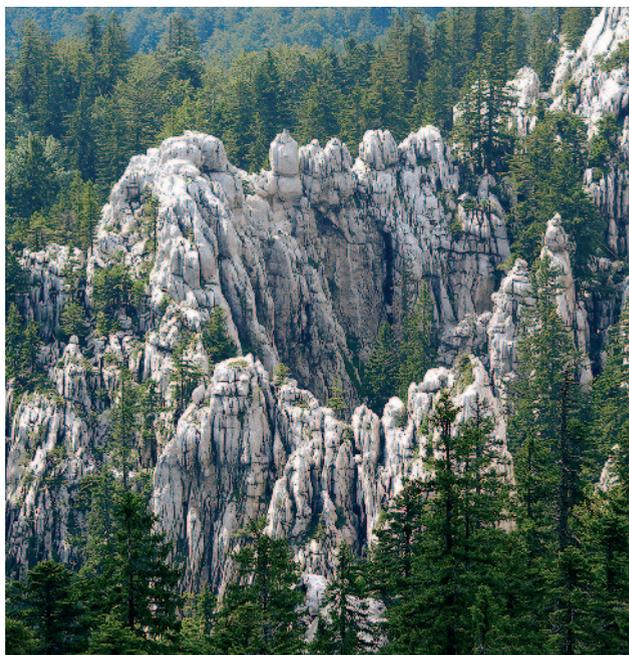
Informacije:

Stanislav Horaček

098/402-141

Članovi mrkopaljskog planinarskog društva »Bijele stijene« trasirali su 1988. godine put kroz Samarske stijene po zamisli predsjednika Stanislava Horačka. Namjera im je bila obilježiti planinarski put kojim će biti obuhvaćeni najzanimljiviji i najljepši dijelovi mrkopaljskog kraja, a posebno Samarskih i Bijelih stijena. Put je otvoren je 1. srpnja 1990.

Prvog dana se obilazi druga etapa koja obuhvaća Središnju i Južnu skupinu Samarskih stijena. Južna strana poznata je po zahtjevnosti i za njen obilazak potrebno je planirati najmanje šest sati hoda (ne preporučuje se neiskusnim planinarima). Sljedećeg dana planinari obilaze lakši dio MPP-a, koji obuhvaća manje zahtjevnu Zapadnu skupinu i sam vrh Samarskih stijena. Osim izuzetne ljepote, zanimljivost ovog puta su mogućnost izbora težeg i lakšeg prolaza kroz najzanimljivije skupine stijena.

Amfiteatar u Samarskim stijenama

PLANINARSKA KUĆA

Planinarska kuća Kugina kuća (1180 m)

Planinarska kuća Kugina kuća (1180 m) je bivša šumska lugarnica na mak. cesti uzduž srednjeg Velebita koja vodi od Sušnja kroz područje Dabarskih kukova prema Štirovači i Mrkvištu. Kuća ima cisternu, a na putu prema Šatorini 10' od kuće je izvor Težakovac. U kući su tri spavaonice, a sa stražnje strane kuće je ulaz u zimsku sobu. Kuća je pogodno ishodište za uspone na Šatorinu, Lisac, Laktin vrh, Budakovo brdo i vrhove u Dabarskim kukovima.

INFO

Otvorena: ljeti stalna dežurstva, ostalim mjesecima po najavi

Opskrbljena: po dogovoru

Mjesta za noćenje: 32

Upravlja: PD Željezničar, Gospić

Informacije: Tomislav Čanić
098/96-10-042

Prilaz vozilom: uzdužnom dabarskom mak. cestom iz Sušnja (na 4. km skrenuti l. šumskom cestom 10 km do kuće, cestom preko Dabarske kose ima 7 km više) ili iz Štirovače (11 km) ili iz Gospića preko Jadovna (37 km)

www.pdnovizagreb.hr

PD »Novi Zagreb« u svibnju je pustilo u promet nove web stranice. Stranice odišu jednostavnošću, preglednošću i simpatičnim planinarskim motivima (markacije koje vode korisnika po meniju). Osim uobičajenih sadržaja, posebne pohvale zaslužuju sadržaji koje većina drugih društava nema na svojim webovima: službeni akti društva, aktualni popis članova i pregled društvenih tijela. Uz preostalo popunjavanje svih stranica odgovarajućim slikama i podacima bit će to primjer dobro uređenih i preglednih, a vizualno jednostavnih web stranica.

www.pdnovizagreb.hr

IZ PLANINARSKÉ PROŠLOSTI

Stoljetni pohodi Kleku

U povijesti hrvatskog planinarstva Klek je imao magičnu pokretačku snagu. Uspón na njegov vrh od davnina do naših dana nalikuje hodočašću. Već ga je prije tri stoljeća J. Valvasor u svome monumentalnom djelu *Die Ehre des Herzogthums Krain* (1689) prikazao na slici kao impozantnu hridinu i nazvao »mons Klyek«. Francuski istraživač Belsazar Hacquet u knjizi *Plantae carniolicae* (1782) spominje neke biljke ubrane na Kleku. Godine 1838. na njegovu je vrhu saski kralj Friedrich August II u pratnji tadašnjeg ogulinskog oficira Josipa Jelačića, poslije hrvatskog bana. Godine 1842. vojni nastavnik iz Karlovca Ognjeslav Utješinović Ostrožinski zanosno piše u karlovačkom tjedniku *Der Pilger* o Kleku na njemačkom jeziku pozivajući obrazovanu Europu u Ogulin da se ovdje divi stvaralačkoj vještini prirode. I stvarno, brojni europski botaničari cijelo su stoljeće hodočastili njegovim stijenama: V. Borbas, M. Tommasini, C. Marcheseti, J. Kugy, a zatim G. B. Mannagetta, F. Morton itd. Naš ga je Schlosser toliko zavolio da ga je posjećivao gotovo svakoga ljeta, a kad

više nije imao snage za uspon, došao bi da ga vidi makar s podnožja. Prvi predsjednik Jugoslavenske akademije i zatim HPD-a, Josip Torbar, objavio je 1865. u *Književniku* prvi hrvatski opis ove planine. Na vrh se popeo s raznim aparatima za mjerenje, pa iako je bio znanstvenik, uz to i svećenik, nije mogao odoljeti oduševljenju te je s vrha pucao iz pištolja. Sam kaže: Jedini pojav što ga zamijetih bijaše slabiji zvuk, jer pištolj, opalivši nekoliko puta, nije onako žestoko prasnuo kao u nizinama. Književnika Antu Kovačića Klek je nadahnio na Pjesmu o Kleku, Ivana Zajca na skladanje Poputnice Kleku, a Ivani Brlić Mažuranić, rođenoj u Ogulinu, Klek je navodno bio inspiracija za *Priče iz davnine*. Alberto Weber u romantičarkom zanosu objavljuje 1898. u prvom godištu Hrvatskog planinara pjesmu o Kleku. I napokon, 1874. stiže na njegovo podnožje dr. Johannes Frischauf, profesor matematike na Sveučilištu u Grazu, kojemu zahvaljujemo što nakon toga započinje organizirano razdoblje hrvatskog planinarstva.

prof. dr. Željko Poljak

Vremeplov

- 1. 6. 1898.** izašao prvi broj »Hrvatskog planinara«
- 5. 6. 1870.** sagrađen prvi planinarski objekt u Hrvatskoj - drvena piramida na vrhu Sljemena
- 8. 6. 1924.** nekoliko stotina metara ispod vrha Mt. Everesta nestali G. L. Mallory i A. C. Irvine pod još danas nerazjašnjenim okolnostima
- 10. 6. 1964.** izgorio novi Tomislavov dom na Sljemenu
- 15. 6. 1923.** Papa Pio XI proglasio svetog Bernarda Mentonskog zaštitnikom planinara
- 17. 6. 1971.** na Prvoj hrvatskoj ekspediciji »Grönland 1971« pod vodstvom Jerka Kirigina u stijeni Ingolsfelda prvenstveni smjer penju Nenad Čilić i Marijan Čepelak
- 18. 6. 2003.** u Europskom parlamentu u Bruxellesu u radnoj skupini »Prijatelji planina« sudjelovao i hrvatski predstavnik, član HPS-a
- 20. 6. 1948.** osnivanje Planinarskog saveza Hrvatske kao sljednika HPD-a

Sastanak Komisije za ledno penjanje UIAA u Paklenici

U Starigradu Paklenici održan je 26. i 27. travnja redovni godišnji sastanak Komisije za ledno penjanje UIAA. Domaćin sastanka bio je Hrvatski planinarski savez, koji je u suradnji s HGSS-om ugostio Komisiju i osigurao joj smještaj, prehranu i konferencijsku dvoranu u kući HGSS-a.

Na sastanku Komisije sudjelovalo je 11 članova iz Slovenije, Švicarske, Francuske, Rusije, Ukrajine, Italije i Rumunjske. Na dvodnevnom sastanku raspravljalo se o pravilima vezanima za svjetsko prvenstvo, registraciji natjecatelja, suradnji s reprezentacijama i o perspektivi ulaska natjecateljskog lednog penjanja na Zimske olimpijske igre. Sastanke je vodio predsjednik Komisije, trener švicarske reprezentacije i vrhunski alpinist Urs Stoecker. Iskazana je potreba da se u rad Komisije uključi stručna osoba iz Hrvatske, budući da se kod nas tijekom proteklih deset godina natjecanja održavaju svake godine.

Pročelnik Komisije za alpinizam HPS-a Krešimir Milas sudjelovao je na sastanku Komisije i zajedno s Andrejem Pečjakom (PZS) prezentirao prvo Hrvatsko-slovensko otvoreno prvenstvo u lednom penjanju koje je održano prošle sezone. Na sastanku je iz Hrvatske

Predstavljanje hrvatsko-slovenskog lednog kupa (na slici: sadašnji i prethodni predsjednik komisije za ledno penjanje UIAA, u sredini pročelnik Komisije za alpinizam HPS-a Krešimir Milas

sudjelovala i Mia Vrbanac, a u organizaciji sastanka sudjelovale su zagrebačke planinarke Lucija Milas i Jelena Švraka. Na subotnjoj večeri skupu se pridružio glavni tajnik HPS-a Darko Berljak, održao govor i sudjelovao u raspravi o perspektivi lednog penjanja u Hrvatskoj.

Komisija za alpinizam HPS

Komisija za ledno penjanje UIAA

Donesen Pravilnik o organiziranju i vođenju planinarskih izleta, tura i pohoda u HPS-u

Prema odluci i smjernicama Glavnog odbora HPS-a 19. svibnja na sjednici Izvršnog odbora HPS-a donesen je Pravilnik o organiziranju i vođenju planinarskih izleta, tura i pohoda u HPS-u. Pravilnik je objavljen na webu HPS-a, u rubrikama »Akti i obrasci« i »Vodička služba HPS-a«.

Tekstom pravilnika obuhvaćene su upute koje već dugo imaju primjenu u praksi, ali dosad nisu bile napisane na jednom mjestu. Sve odredbe već su ranije bile sadržane u zaključcima i odlukama raznih tijela HPS-a, programima i priručnicima za školovanje, u aktima planinarskih društava i drugdje pa pravilnik ne donosi neka nova ili drugačija pravila, već podiže razinu uređenosti i pruža dodatno uporište za zaštitu planinarskih udruga i vodiča HPS-a. Cilj pravilnika je, osim objedinjavanja pravila vodičke struke, davanje praktičnih rješenja za primjenu pri obavljanju naše osnovne djelatnosti - organiziranju planinarskih izleta, tura i pohoda. Pravilnik ne sadrži zabrane niti represivne odredbe jer je opredjeljenje predlagatelja poticanje i trajno pomaganje osnovnim udrugama da svoje akcije izvode na čim jednostavniji i sigurniji način, a ne ograničavanje ili sankcioniranje udruga i volontera koji vode izlete.

Nacrt pravilnika prošao je kroz dva kruga rasprave na razini stanica planinarskih vodiča i Komisije za vodiče te je na Zboru vodiča HPS-a u listopadu 2013. usvojen jednoglasno. Upućen je Izvršnom odboru HPS-a koji je u suradnji s Komisijom za statutarnu, kadrovsku i normativnu djelatnost HPS-a obavio određene izmjene i dopune te ga prema članku 27. Statuta HPS-a dao na donošenje Glavnom odboru HPS-a. Glavni odbor podržao je donošenje pravilnika te dao mandat Izvršnom odboru da ugradi prijedloge iznesene u raspravi te da nakon lekture utvrdi konačan tekst pravilnika.

Na zadnjoj skupštini HPS-a donesen je srednjoročni plan kojim su Vodičkoj službi HPS-a zadana tri cilja: povećanje broja vodiča društvenih izleta, stjecanje UIAA akreditacije za vodičko školovanje u HPS-u i cilj da sve organizirane izlete u HPS-u vode HPS-ovi vodiči. Prva dva cilja uspješno su ostvarena te je preostalo da u idućem razdoblju što više izleta u društvima vode planinarski vodiči HPS-a. Načelo da planinarske izlete vode planinarski vodiči zapisano je odavna u članku 48. Statuta HPS-a, a dodatno je naglašeno donesenim pravilnikom. Većinu izleta, tura i pohoda u HPS-u vode upravo vodiči HPS-a, a mnogi od njih aktivni su i u izvođenju općih planinarskih

ALAN ČAPLAR

Vježba vodiča HPS-a na Mosoru

škola. Komisija za vodiče, temeljem analize broja najavljenih društvenih izleta i vodiča HPS-a koji ih vode u nekim od najvećih planinarskih udruga u HPS-u, te uspoređujući s brojem vodiča u tim društvima, utvrdila je kako je potrebu za dodatnim vodičkim kadrom lako zadovoljiti u razmjerno kratkom razdoblju kroz stalan angažman udruga, stanica vodiča i Komisije za vodiče.

U protekloj godini Komisija za vodiče odradila je 37 akcija, više nego bilo koja druga komisija u HPS-u te samo u kontekstu školovanja i licenciranja vodičkih kadrova, školovala 351 člana HPS-a za razne razine vodičke osposobljenosti. Komisija nastavlja sa sličnim trendom u 2014. godini, pazeći pritom na teritorijalnu raspodjeljenost i dostupnost vodičkih tečajeva, naročito tečaja primarnog i najpotrebnijeg A standarda (vodičkih društvenih izleta). Ne postoji teritorijalna sredina na

Obraćanje vodiča skupini na početku izleta

kojoj Vodička služba HPS-a nije održala ili ne planira održati tečajeve za A standard, a to se uvijek čini uz veliku podršku regionalnih i županijskih planinarskih saveza te snažnijih planinarskih udruga. Unutar Vodičke službe HPS-a danas djeluje i 40 vodiča instruktora i asistenata, pa provedba školovanja i vježbi za vodiče ne predstavlja veću teškoću.

Godišnje se u HPS-u izvede više od 10.000 organiziranih izleta i tura, od čega je najmanje njih tisuću koji obuhvaćaju kretanje po zahtjevnim terenima ili u složenijim uvjetima. U članstvu Vodičke službe HPS-a sada je više od 1000 stručno osposobljenih planinara, licenciranih za obavljanje vodičke djelatnosti, a više od 180

planinarskih udruga u svojim redovima ima najmanje jednog licenciranog vodiča HPS-a. Govoreći o zastupljenosti vodiča HPS-a u udrugama članicama HPS-a treba uzeti u obzir činjenicu da među preostalim udrugama ima mnogo onih kojima primarna djelatnost nije organiziranje izleta (sportsko-penjački, alpinistički i speleološki klubovi i društva – oko 30) te manjih udruga koje ne organiziraju društvene izlete ili ih ne najavljuju kao organizirane društvene izlete (oko 40), pa je broj onih bez vodičkog kadra znatno manji nego se isprva čini.

Komisija za vodiče HPS-a ima sve kapacitete koji su potrebni za ispunjenje potreba planinarskih udruga članica HPS-a povezanih s vodičkom djelatnošću. Vodička služba HPS-a sada ima 12 teritorijalno raspodjeljenih stanica vodiča, a u planu je i osnivanje još najmanje dvije. Danas u Vodičkoj službi HPS-a djeluje i 5 instruktora ili asistenata u sportskom penjanju, 5 alpinista instruktora i nekolicina voditelja ljetnih alpinističkih škola, 4 instruktora ili privremenih instruktora u speleologiji, 1 markacist instruktor te nekoliko desetaka vodiča koji su ujedno i spašavatelji HGSS-a. Stalnim angažmanom u vodičkom školovanju, aktivnosti Vodičke službe HPS-a podupire i HGSS, jer je kvalitetno vođenje također važan doprinos sigurnosti u planinama. Donošenjem Pravilnika o organiziranju i vođenju izleta, tura i pohoda u HPS-u udruge članice HPS-a i vodiči HPS-a dobivaju novo uporište za sigurno i kvalitetno obavljanje svojih zadaća.

Dorijan Klasnić i Alan Čaplar

ALAN ČAPLAR

Skupina vodiča HPS-a pred domom na Okiću

Održana skupština SPV-a Varaždin

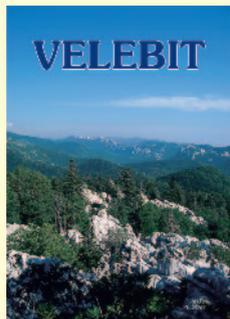
U planinarskoj kući »Ledinec« održana je 28. ožujka redovna godišnja skupština SPV-a Varaždin na kojoj su sudjelovala 44 vodiča, članova Stanice. S obzirom na teritorijalnu disperziranost vodiča na tri županije, odaziv je bio odličan. Na skupštini su jednoglasno usvojena izvješća o radu i financijskom poslovanju u 2013. te planovi rada i financiranja u 2014. godini. Zbog odsutnosti i nemogućnosti rada u Stanici Antonije Genc, umjesto nje je za novu predsjednicu Suda časti izabrana Karolina Španiček iz HPD-a »Bilo« Koprivnica. Vodič Branko Galinec zadužen je za informiranje javnosti o radu Stanice. Osim uobičajenih skupštinskih tema, raspravljalo se o mogućnosti osnivanja nove stanice koju bi činili vodiči s područja Koprivničko-križevačke i Bjelovarsko-bilogorske županije te je zaključeno da će se odluka o tome donijeti kad se za to stvore povoljni uvjeti. Na dnevnom redu bila je i potreba školovanja vodiča D standarda i nabavka jednoobrazne odjeće za članove SPV-a Varaždin. Skupština je završena u dobrom raspoloženju, uz gulaš i nezaobilazn zagorski gemišt.

Dubravko Pejnović

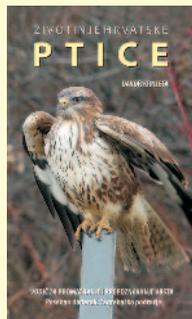

Vodiči okupljeni na skupštini SPV-a Varaždin

PREKO 60% POPUSTA !!!

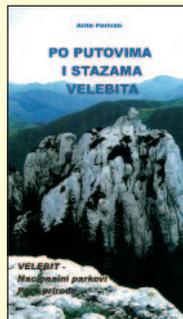
VELEBIT
 Autor: **Ante Pelivan**
 - fotomonografija
 - bogato ilustrirana u boji
 - format 30 x 21 cm
 - 194 stranice
 - tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

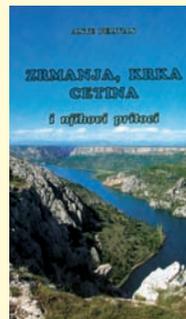
PTICE
 Autor: **Davor Krnjeta**
 - format 20,5 x 12 cm
 - 350 fotografijau boji
 - 360 stranica
 - tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
 Autor: **Vlado Božić**
 - bogato ilustrirani vodič
 - format 21 x 12,5 cm
 - 300 stranica
 - tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
 Autor: **Ante Pelivan**
 - bogato ilustrirani vodič
 - format 21 x 12,5 cm
 - 240 stranica
 - meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
 Autor: **Ante Pelivan**
 - bogato ilustrirani vodič s kartama
 - format 21 x 12,5 cm
 - 192 stranice
 - meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno. (poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

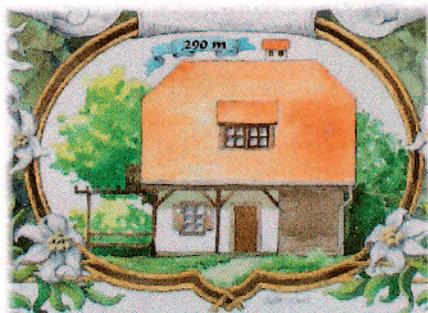
Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
 Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058

e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

10. obljetnica Varaždinskog planinarskog puta

PD »Dugi vrh« iz Varaždina, udruga članica Planinarskog saveza Varaždinske županije, ove je godine na Uskršni ponedjeljak, 21. travnja, obilježio desetu obljetnicu Varaždinskoga planinarskog puta (VPP). Točno prije deset godina nekoliko je entuzijasta iz toga društva osmislilo planinarsku obilaznicu koja povezuje brežuljke i brda varaždinskoga kraja. Najviša točka tog puta je Čevo (562 m), vrh koji mnogi još nazivaju Zagorskim Klekom i koji je kontrolna točka Hrvatske planinarske obilaznice. VPP ima 6 kontrolnih točaka, linijskog je oblika, a može se obići za 4-5 sati laganog hoda. Posebno su lijepe dionice kroz voćnjake, vinograde, livade i šume te kroz tradicionalna sela. Vidike s puta stalno privlače istočni obronci Ivanščice.

Put počinje kod željezničke stanice Krušljevec, a vodi preko sela Podevčeva na vrh Čevo. Odatle se spušta prema ostacima obrambenih zidova Puste Bele, spominjane još u 13. stoljeću, a zatim vodi prema Belskom dolu

te selu Završju kraj pilane do planinarske kuće »Vagon«. Put je dobro markiran, a pogodnu točku za odmora na njemu predstavlja nova planinarska kuća »Ledinec«.

Na svečanosti povodom 10. obljetnice sudjelovali su planinari iz Varaždina, Ivanca, Zagreba, Čakovca, Ludbrega i Koprivnice, a tom prilikom upriličeno je već tradicionalno biranje najljepše pisanice.

Jadranka Čoklica

Nova značka Samoborske obilaznice

Samoborska obilaznica (SO) obuhvaća 17 kontrolnih točaka u Samoborskom gorju. To su tri vrha (Japetić, Plešivica i Veliki Črnc), dva stara grada (Lipovec grad i Tušćak), sedam planinarskih domova i kuća, dva brdska naselja, Grgosova špilja, Gajev kamen i Samoborski muzej, međusobno povezani markiranim planinarskim putovima. Tko obiđe SO može se smatrati dobrim poznavaoцем Samoborskog gorja.

SO održava HPD »Japetić« iz Samobora već 55 godina, a mnogi je poznaju pod starim nazivom »Kružni planinarski put Kroz Samoborsko gorje«. Po broju planinara koji su je obišli prva je u Hrvatskoj. Za stjecanje značke treba obići 12 kontrolnih točaka po izboru, što se može obići za dva dana.

U travnju 2014. izrađena je nova serija značaka SO-a prema skici Branka Adameka. Dimenzija značke je 26 x 17 mm. Za razliku od prijašnje serije, ova je značka u boji. Prva značka s brojem 6001. na poledini poslana je 15. travnja 2014. u Bjelovar.

Dnevnik SO-a može se naručiti ili kupiti u Hrvatskom planinarskom savezu ili u HPD-u »Japetić«. U Samoboru ga prodaje suvenirnica »Trešnja Okička«, Trg kralja Tomislava 14, udaljena 150 m od Samoborskog muzeja.

Zdenko Kristijan

Okupljanje kod planinarske kuće Ledinec

Izložba povodom 10. obljetnice Varaždinskog planinarskog puta

Sve snažnija suradnja hrvatskih i slovenskih planinara

U petak 25. travnja održan je u prostorijama Hrvatske gorske službe spašavanja - Stanice Ogulin redovni godišnji sastanak dužnosnika Planinske zveze slovenije (PZS) i Hrvatskog planinarskog saveza (HPS). PZS su na sastanku predstavljali predsjednik Bojan Rotovnik, dopredsjednik Tone Jesenko i povjerenica za međunarodnu suradnju i promidžbu Zdenka Mihelič, a HPS predsjednik Hrvoje Kraljević, dopredsjednik Tomislav Čanić, predsjednik Izvršnoga odbora Vladimir Novak, glavni tajnik Darko Berljak i urednik »Hrvatskog planinara« Alan Čaplar.

Na sastanku se razgovaralo o dosad održanim zajedničkim akcijama te su razmotreni rezultati tih akcija. Sa zadovoljstvom je utvrđeno da je većina planiranih akcija ostvarena vrlo uspješno te je dogovoreno da se suradnja nastavi kroz započete akcije, ali i neke nove.

U proteklom razdoblju postignuta je dobra suradnja između stručnih komisija HPS-a i PZS-a, najviše na području školovanja. Na tečajevima PZS-a za vodiče, markaciste i na alpinističkom logoru PZS-a sudjelovali su hrvatski promatrači koji su tamo stečena iskustva prenijeli i primijenili u Hrvatskoj. Takav model razmjene iskustava ocijenjen je vrlo korisnim za oba saveza te je potvrđena zainteresiranost i spremnost da se takva suradnja nastavi i dodatno unaprijedi kroz sudjelovanje predstavnika PZS-a na hrvatskim tečajevima.

ALAN ČAPLAR

Predstavnici PZS-a i HPS-a uoči sastanka 25. travnja obišli su prostorije HGSS Stanice Ogulin

Osim u spomenutim djelatnostima, postoji zanimanje za snažniju razmjenu iskustava o radu s mladima te o djelovanju čuvara planinske prirode.

PZS i HPS su u protekloj godini zajednički prijavili dva natječaja za financiranje iz EU fondova, a dogovoreno je da se napisana projektna dokumentacija uz odgovarajuće dopune i dorade iskoristi za iduće natječaje za EU sredstva i druge izvore financiranja.

IVAN HAPAC

Sudionici sastanka PZS-a i HPS-a u Ogulinu (slijeva): Zdenka Mihelič, Vladimir Novak, Alan Čaplar, Darko Berljak, prof. dr. Hrvoje Kraljević, Bojan Rotovnik, Tomislav Čanić i Tone Jesenko

Obraćanje predsjednika PZS-a Bojana Rotovnika hrvatskim planinarima na svečanosti povodom 140. obljetnice hrvatskog planinarstva 26. travnja u Ogulinu

Nastavlja se dobra praksa prodaje planinarske literature iz PZS-a u HPS-u i obratno. Takav oblik razmjene stručne literature dobro je primljen među članovima PZS-a i HPS-a, što potvrđuju dobri prodajni rezultati u obaju saveza. Suradnja će se nastaviti uz razmjenu izdanja za kojima postoji najveća potražnja i novih izdanja PZS-a i HPS-a.

Protekle zime održano je zajedničko hrvatsko-slovensko prvenstvo u lednom penjanju koje su organizirale komisije za alpinizam HPS-a i PZS-a. Održano je nekoliko utakmica na kojima su sudjelovali penjači iz PZS-a i HPS-a. Glavni nedostatak ove ledne sezone bilo je nestabilno vrijeme s ograničenim količinama snijega i leda. Prvenstvo je, međutim, donijelo nova poznanstva i produbilo veze PZS-a i HPS-a te će se u idućoj sezoni ponovno organizirati, uz daljnje zalaganje na povećanje broja penjača natjecatelja. Oba saveza spremna su poduprijeti inicijativu da prvenstvo poprimi i širi regionalni karakter ako za to budu zainteresirani savezi u susjednim državama.

I dalje je na snazi dogovor o uzajamnom zastupanju na skupovima međunarodnih asocijacija u kojima su udruženi PZS i HPS ako jedan savez ne može poslati svog predstavnika. Na taj će način na idućem sastanku ISMF-a oba saveza predstavljati predstavnik PZS-a, a po potrebi će se takvo predstavljanje dogovoriti i na drugim sličnim sastancima. Ocijenjeno je da je protekla godina bila je vrlo uspješna na međunarodnom planu za oba saveza. U protekloj su godini oba saveza postala u punopravni članovi BMU-a. PZS je bio domaćin prošlog susreta BMU-a, a HPS je domaćin ovogodišnjeg skupa, te su razmijenjena konkretna organizacijska iskustava i dogovorena zajednička stajališta o djelovanju u toj

asocijaciji. Osim toga, budući da su pristupom Hrvatske u EU u 2013. godini otvorene nove mogućnosti prekogranične suradnje, kroz dogovore HPS-a i PZS-a koje su vodili Vladimir Novak i Tone Jesenko sa suradnicima dogovorena su rješenja za planinarske staze na područjima uz državnu granicu te granične prijelaze u planinama.

Zapažena je povećana suradnja između planinarskih društava iz HPS-a i PZS-a. Na proteklim sastancima HPS-a i PZS-a zadan je kao jedan od ciljeva upravo osnaživanje suradnje među društvima, što se uspješno ostvaruje. Preostaje zadaća njegovati uspostavljene veze, ali i jače povezati pogranične županijske saveze u Hrvatskoj i međudruštvene odbore u Sloveniji. Imajući u vidu te potencijale, vodstvo PZS-a predložio je rješenja za mrežu biciklističkih putova u pograničnim područjima. Također su razmijenjeni podaci o proširenju mreže europskih pješačkih putova u Hrvatskoj. HPS je, koristeći se slovenskim i drugim iskustvima i preporukama, poduzeo sve potrebno za proširenje mreže tih putova u Hrvatskoj, no turistički subjekti i javna uprava nisu još u dovoljnoj mjeri prepoznali njihov turistički potencijal. Razgovaralo se i o projektu povezivanja dinarskih planina »Via Dinarica« u kojemu dva saveza također mogu sa svojim članstvom i iskustvom pružiti izvedbenu stručnu podršku, ali ne mogu biti glavni nositelji jer kao sportski savezi nemaju istu ulogu kao ustanove i udruge kojima je temeljna zadaća razvijanje turizma.

Potvrđen je raniji dogovor da se u povodu 140. obljetnice hrvatskog planinarstva u Slovenskom planinskom muzeju u Mojstrani krajem 2014. postavi prigodna izložba »Zajedno u planinama« o stoljetnoj plodnoj suradnji hrvatskih i slovenskih planinara. Na sastanku je dogovoren način pripreme izložbe te način kako će oba saveza promovirati izložbu kroz svoja glasila »Planinski vestnik« i »Hrvatski planinar«, web i druge medijske kanale.

U svrhu osnaživanja suradnje dogovoreno je da oba saveza pripreme prijedloge atraktivnih izleta s praktičnim podacima, imenima vodiča i drugih kontakt-osoba koje mogu pomoći u izvedbi takvih tura. Takvi će podaci biti dostupni planinarskim društvima i vodičima u PZS-u i HPS-u te omogućiti jednostavniju organizaciju i učestalije poduzimanje izleta slovenskih planinara u Hrvatskoj i hrvatskih planinara u Sloveniji.

PZS je HPS-u izrazio srdačne čestitke u povodu 140. obljetnice, a na prigodnoj svečanosti 26. travnja u Ogulinu nazočnim se planinarima obratio predsjednik PZS-a Bojan Rotovnik te darovao HPS-u sliku Triglava. Nakon svečanosti su se predstavnici Planinske zveze Slovenije u društvu s dužnosnicima HPS-a popeli do planinarskog doma na Kleku i na vrh Kleka.

Alan Čaplar

Skupština HPD-a »Ivančica«

Skupština »Ivančice« u Ivancu

U petak 4. Travnja održana je u prostorijama restorana KTC Ivanec redovna izborna skupština HPD-a »Ivančica« Ivanec. Okupilo se stotinjak članova i gostiju, među kojima su bili dogradonačelnik Ivanca Čedomir Bračko, tajnik ZŠUGI Boris Gotal, predstavnik HPD-a »MIV« iz Varaždina Milan Turkalj te članovi HGSS-a Varaždin i Stanice planinarskih vodiča Varaždin.

Izvješće o radu društva u protekle četiri godine podnio je predsjednik društva Borislav Kušen, financijsko izvješće blagajnica Vlasta Friščić, izvješće Nadzornog odbora Vlado Surjak, a izvješće Suda časti Ivan Geček. Izvješća su jednoglasno prihvaćena te su zatim izabrana nova tijela i dužnosnici društva. Za predsjednika je ponovno izabran Borislav Kušen, kojemu je tako započeo treći mandat. Za potpredsjednika izabran je Franjo Dukarić, novi tajnik je Miljenko Bregović, a blagajnica Vlasta Friščić. U Upravni odbor izabrani su i Franjo Friščić, Ranko Zbodulja, Ivica Sever, Dubravko Pejnović, Branko Kozina, Krešimir Friščić, Mato Ernoić, Ivica Uršulin i Ivan Borovečki. Skupština je donijela i odluka o proglašenju zaslužnih članova društva. To su sljedeći članovi s navršenih 60 godina života i 25 godina aktivnog rada u društvu: Franjo Ernoić, Ivanka Karžinec, Biserka Zagorščak, Josip Geček, Edvard Kušen, Ivan Geček, Edvard Putar, Verica Hrg, Franjo Surjak, Franjo Friščić i Dragutin Hanžek.

Po završetku službenog dijela članovi su druženje nastavili uz domjenak i glazbenu večer.

Ivan Borovečki

5. proljetni pohod na Zarin

U nedjelju 6. travnja održan je 5. Proljetni pohod na brdo Zarin iznad Brinja. Vremenske prilike domaćinu i gostima nisu baš bile naklonjene, ali - mi smo, kao malena dječica koja očekuju nešto jako lijepo, gledali u nebo i bili nagrađeni - do kraja dana bilo nam je lijepo i toplo.

Na pohodu se okupilo 550 planinara iz 36 planinarskih društava. Bili su tu planinari iz Korenice, Udbine, Gospića, Perušića, Plaškog, Kutereva, Ogulina, Mrkoplja, Delnica, Karlovca, Rijeke (5 društava), Opatije, Crikvenice, Senja, Biograda, Splita, Zagreba (7 društava), Svete Nedelje (2 društva), Samobora, Ivanić Grada, Oroslavja, Svetog Ivana Zeline, Donje Stubice, Požege i Murskog Središća.

Planinari na putu prema Zarinu

Ovogodišnji pohod bio je posvećen 80. godišnjici osnutka HPD-ove podružnice »Škamnica«, čiju tradiciju nastavlja današnje PD »Škamnica«. O tome i o povijesti Brinja okupljenim planinarima govorila je Vesna Crnković. Nakon uvodnog obraćanja, planinari su krenuli na vrh Zarin pod budnim okom vodiča iz Stanice planinarskih vodiča Lika te pripadnika HGSS Stanice Gospić. Posebno smo ponosni i sretni zbog dolaska Brane Blaževića (94 g.) iz Mrkoplja, kao i malenog Mateja Kneza iz Biograda na moru. Po povratku u Brinje sudionici pohoda dočekani su dobrim fažolom i okrjepom drugih vrsta. Dio planinara razgledao je kapelu Presvetog Trojstva u Sokolcu, posjetio Zavičajnu zbirku narodnog blaga te se upoznao s radovima članica udruge »Pavenka«, koje njeguju starinski način ručnog rada.

Višnja Krznarić

Međunarodni dan pješčenja u Istarskoj županiji doživio punoljetnost

U nedjelju 4. svibnja održan je »punoljetni« 18. Međunarodni dan pješčenja u Istarskoj županiji. Sudjelovalo je 70 planinara – polaznici pazinske opće planinarske škole, članovi »Planike« iz Umaga, Poreča i Buzeta, rovinjskog »Montera«, »Opatije«, riječkih društava »Platak«, »Kamenjak« i drugih društava te korisnici Doma za psihički bolesne odrasle osobe Motovun, koji su osim pješčkog odradili i vrlo sadržajni glazbeni dio programa. Organizator je bio PD

»Pazinka«, a potporu su pružili Turistička zajednica središnje Istre, Mjesni odbor Grdoselo, Savez sportske rekreacije Istarske županije »Sport za sve« i Grad Pazin. Akcija se održava tradicionalno prve nedjelje u svibnju.

Pozdravni je govor održao predsjednik društva domaćina Vladimir Fornažar, a vodiči na stazi bili su Alberto i Patricija Jedrejčić, Janko Madruša, Elvis Smilović, Branko Glavić i Anton Finderle. I ovaj put su planinari hodali uobičajenim putem koji počinje iza spomen-doma, a zatim markiranom trasom preko Berama i Gortanova brijega. Nakon od Belića kolni put je vodio preko Katuna Grdoselskog, u samo Grdoselo, gdje su svi sudionici počašćeni varivom od graha, a imali su priliku uživati u vrlo lijepom, uvježbanom i melodičnom nastupu u staroj grdoselskoj školi korisnika Doma, koji su obogatili ovaj događaj. »Domski bend« je glazbenim putovanjem pjesama ljubavnog repertoara s obje strane Jadrana, sve do Napulja, potaknuo planinare na pjesmu, a okupljeni su zadovoljstvo i podršku pružali pjesmom i glasnim pljeskom.

Odmorni i ispunjeni, veći dio planinara nastavio je prema utvrđi Zelengrad (grdoselski stari grad), a dio je otišao po živopisnoj stazi put izvora Malenica. Nakon ponovnog susreta u Grdoselu planinari su se vratili u Pazin preko sela Dušani, uživajući u predivnim vedutama središnje Istre, pa sve do Učke, budući da se vrijeme u međuvremenu proljepšalo.

Anton Finderle

18. obilježavanje međunarodnog dana pješčenja u Istarskoj županiji

Sudionici akcije čišćenja otpada na Mljetu

Planinarske novosti s Mljeta

U godini kada se obilježava 140 godina postojanja Hrvatskog planinarskog saveza dva mljetska planinarska društva - «Mljet» i «Planika» - uz potporu Općine i NP «Mljet» svečano i radno obilježila su 10 godina neprekidnih planinarskih ekoloških akcija i pohoda na Mljet. Kao i svake godine u travnju, oko Uskrsa, i ove je godine održana eko-akcija, u kojoj su uz planinare Mljeta sudjelovale i druge ekološke i planinarske udruge. Ove je godine udruga »Planet Zemlja« s 9 djece i 22 odrasla čistila obale i naselja na području NP «Mljet», kao i pješčane plaže Saplnara i Blace (Lemuni) na jugu Mljeta. Sakupljeno je i odneseno više od 1120 vreća otpada što ga je nanijelo zimsko more svojim morskim strujama, vjetrovima i valovima. Bilo je tu drveta, stiropora, plastike, stakla i drugih materijala. Sve to odvezli su djelatnici Javne ustanove NP «Mljet», kao i članovi Komunalnog «Mljet».

Likovna izložba dječjih crteža na memorandum papirima JU NP «Mljet», figure čarobnih oblika na postamentima uz fotografije Darka Bavoljaka na zidovima Multimedijskog centra «Stara skula» u Govedarima, otvorena je u subotu 19. travnja u nazočnosti načelnika općine Điva Marketa i predsjednika općinskog vijeća Petra Matane te 70 stanovnika i planinara.

Nakon uspona na Klek 26. Travnja, planinari Mljeta su ugostili planinare na 10. jubilarnom pohodu na Mljet. Sudjelovalo je ukupno više od 350 planinara – autobusi planinara iz Istre, Ptuja u Sloveniji, tri autobusa iz Zagreba i okolice (članovi HPD-a »Željezničar«, HPD-a »Zagreb-Matica«, HPD-a »Vihor« i

PD-a »Brežice«), uz planinare iz Splita, Visa, Bosne i Hercegovine.

Promjenjivo vrijeme nije omelo osmero planinara da prođu cijelu trasu Mljetske planinarske obilaznice dugu 42 kilometra, a šestero planinara prošlo je dvije trećine trase MPO-a. Prigodna glazba sve tri večeri Pohoda, uz otvorenje izložbe fotografija Osvina Pečara u hotelu »Odisej« te razgled podmorja Mljeta podmoricom, bili su atraktivniji dio zajedničkog druženja.

Aktivnosti mljetskih planinara nastavljaju se Mljetskim trekkingom, domaćinstvom skupštini Balkanske planinarske unije, dolaskom planinara iz Rijeke u lipnju, tečajem za vodiče društvenih izleta te akcijama na održavanju planinarskih staza na Mljetu.

Marin Perković

Otvorenje izložbe u Govedarima

Druga opća planinarska škola HPD-a »Ante Bedalov«

Početak svibnja završila je druga opća planinarska škola u organizaciji HPD-a „Ante Bedalov“ iz Kaštel Kambelovca. Nakon devet tjedana sunca, kiše, vitra i magle došao je kraj još jedne vesele avanture u kojoj su se našla 32 polaznika škole (28 ih je uspješno završilo školu). Gazili smo od Kozjaka, Mosora i Omiške Dinare preko Svilaje, Biokova i Velebita, posjetili špilju u kaštelanskom zaleđu i upoznali se s alpinizmom na Malačkoj. Upoznali smo brojne iskusne planinare, posjetili planinarske domove i kuće, upoznali vješte i drage članove HGSS-a, veselo se družili, pivali, smijali, gradelavali i igrali razne rekreacijske igre po livadama. Završetak škole i podjelu diploma zaokružili smo zabavom na planinarskoj kući »Pod Koludrom«, uz mnoge simpatizere, novostečene prijatelje i poznanike.

Ovim putem zahvaljujemo se svima koji su sudjelovali u organizaciji, svim predavačima, vodičima, dragim planinarima i prijateljima koji su svojim djelovanjem

Polaznici opće planinarske škole HPD-a »Ante Bedalov« pred planinarskom kućom »Pod Koludrom«

poboljšali kvalitetu škole i uveličali naš domjenak. Veselimo se novim pobjedama u nekim drugim specijaliziranim planinarskim školama koje sigurno neće zaobići pojedini novopečeni planinari. Vidimo se opet u planinama!
Tomislav Tadin

Otvorenje prve dionice pješačkog puta E12 kroz Hrvatsku

U sklopu obilježavanja 140. godišnjice hrvatskog planinarstva i Dana istarskih planinara, Hrvatski planinarski savez i Istarski planinarski savez pozivaju sve zainteresirane 15. lipnja na svečano otvorenje prve dionice Europskog pješačkog puta E12 kroz Hrvatsku na dijelu puta Buje - Grožnjan - Krasica.

Program započinje u 9 sati okupljanjem i prijavom sudionika na nogometnom stadionu u Bujama. U 10 sati započet će svečanost otvaranja, a zatim će okupljeni krenuti na obilazak trase duge 10 km od Buja preko Grožnjana do Krasice. U 14 sati predviđen je planinarski ručak u Krasici, a zatim podjela priznanja i spomenica. Od 16 sati zainteresirani će moći posjetiti kušaonicu maslinova ulja u Krasici (to je mjesto poznato po maslinarstvu i tradicionalnoj manifestaciji Oleum Olivarum). Za vozače osobnih vozila organiziran je povratni prijevoz u Buje u 17:30 i 18:00 sati. Za vrijeme okupljanja moguća je kupnja bonova za ručak po cijeni od 40 kuna

(fuži - tjestenina s gulašom ili vegetarijanska varijanta, te piće po izboru). U slučaju izrazito lošeg vremena ili nepredviđenih okolnosti, organizatori pridržavaju pravo izmjene i prilagodbe programa.

Za obilazak puta potrebna je standardna pješačka kondicija i oprema (lake gojzerice, prikladna odjeća, zaštita od sunca, oko 2 litre tekućine i dr.). Na pohodu se treba pridržavati planinarske etike i solidarnosti te uputa planinarskih vodiča. Sudionici sudjeluju na pohodu na vlastitu odgovornost, a za maloljetne osobe obavezno je prisustvo roditelja ili pratitelja.

Vođenje na pohodu osiguravaju planinarski vodiči iz SPV Istra, a o sigurnosti sudionika skrbit će gorski spašavatelji iz HGSS Stanice Pula. Za informacije i ostale potrebe biti će na raspolaganju organizatori, koji će na odjeći ili ruksaku imati žute zastavice sa zelenim znakom Istarskog planinarskog saveza.

Radi pravovremene organizacije, organizatori mole zainteresirane da se prijave za pohod i ručak do petka 13. lipnja 2014. putem e-maila vladimir.rojnic@pu.t-com.hr ili mobitela 098/366-101 ili 098-464-680. Organizatori akcije su Hrvatski planinarski savez i Istarski planinarski savez, a otvorenje se održava uz pomoć i potporu Grada Buja i TZ Grada Buja. Podrobne informacije o Europskom pješačkom putu mogu se pronaći na novoj rubrici weba HPS-a »Europski pješački putovi«.

Vladimir Rojnić

- 8. 6. Antunovski piknik**
Našice
PD Krndija, Našice
PD Krndija, Našice, 031/495-989
- 8. 6. 2. memorijalni uspon Anđelko Ivančić na Višnjevicu i proslava 25. obljetnice Ravnogorskog planinarskog puta**
Višnjevica
HPD Višnjevica, Ravna Gora
Goran Belobrajdić, 091/51-16-278
- 8. 6. Pohod po Goranskom planinarskom putu**
Gorski kotar
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
- 14. 6. Proslava 40. obljetnice PD-a Naftaplin**
Medvednica, »Risova jazbina«
PD Naftaplin, Zagreb
Marijan Pavlek, 091/23-56-061
- 14. 6. Proletni pohod na Žumberak**
Žumberak, pl. dom Boris Farkaš, Sekulići
PŠK Trešnjevka - Monter, Zagreb
Josipa Kljajić, 091/48-12-143
Ljerka Farkaš, 091/14-17-901
- 14. 6. 14. Memorijal Boris Bogević**
Veli Brgud – Lome – Jelenjak – Veli Brgud
PD HP i HT Učka, Rijeka
Ilija Blatančić, 098/305-831
Matija Perić, 098/305-832,
matija.peric@ri.t-com.hr
- 15. 6. Dan HPD-a Zanatlija Zagreb**
Medvednica, pl. kuća Hunjka
HPD Zanatlija, Zagreb
hpd.zanatlija.zg@gmail.com
- 15. 6. Dan HPD-a Milengrad**
Ivanščica, pl. dom Lujčekova hiža
HPD Milengrad, Budinščina
Franjo Jagić, 098/557-095
pl. dom Lujčekova hiža, 098/557-095
- 15. 6. Otvorenje prve dionice Europskog pješačkog puta E12 u Hrvatskoj i Dan istarskih planinara**
Plovanija - Tar
Istarski planinarski savez
Vladimir Rojnić, 098/366-101
- 15. 6. 11. pohod Lipanj u Lipiku**
Psunj, Lipik - izvor Točak - Begovača - Rogoljica - Omanovac
HPD Lipa, Lipik
Josip Šuprina, 095/90-04-867,
josip.suprina@gmail.com
- 15. 6. Dan Lipe**
Medvednica, Lipa
HPD Lipa, Sesvete
- 15. 6. Susret planinara iz Slovenije i Hrvatske**
Platak - Snježnik - Guslica - Platak
HPD Platak, Rijeka
Josip Jurasić, 098/849-508
- 21. 6. Ljetni uspon na Oštra**
Oštra
PD Željezničar, Gospić
- 21. 6. Tragom viteзова ivanovaca**
Ivanščica
PK Ivanec, Ivanec
Tomislav Friščić, 098/92-88-413
Stjepan Kunštelega, 091/76-34-655
- 21. - 22. 6. Tradicionalni obilazak Javorove staze zdravlja**
Zlatar Bistrica
HPD Javor, Zlatar Bistrica
javor.hpd@gmail.com
Krešo Celenko, 098/16-22-901
- 22. 6. 57. slet planinara ZPP-a - pohod Javorovom stazom zdravlja**
Zlatar Bistrica
HPD Javor, Zlatar Bistrica
Marijan Hojnić, 098/742-776
- 22. 6. 5. svetoivanjski pohod**
planinarska kuća 'Izvor' Kalinje
PD Izvor, Kalinje
pd.izvor.kalinje@gmail.com
Franjo Antolković, 098/492-240
Tihomir Cvetnić, 098/97-36-704
- 22. 6. Godišnji pohod na Veliku Slavicu**
Gorski kotar, Velika Slavica
PD Pljusak, Rijeka
pdpplusak@gmail.com
Neven Blažević, 091/76-55-200
- 28. - 29. 6. Dani hrvatskih planinara**
Vinica, Duga Resa
Hrvatski planinarski savez i HPD Vinica, Duga Resa
- 28. 6. Uspon na Veliku Duvjakušu**
Dinara, Ježević - Modraš - Velika Duvjakuša
PU Dinaridi, Split
Vedran Huljev, 095/52-59-769,
p.u.dinaridi@gmail.com
- 29. 6. Ivanje na Ivanščici**
vrh Ivanščice
HPD Ivančica, Ivanec
Borislav Kušen, 098/90-31-833
- 5. 7. 24. obljetnica Mrkopaljskog planinarskog puta**
Velika Kapela: Jančarica - Samarske stijene
HPD Bijeke stijene, Mrkopalj
Rajko Mamula, 098/447-803

- 5. - 6. 7. Dan PD-a Željezničar Gospić**
Velebit, Rizvanuša - Visočica
PD Željezničar, Gospić
Josip Brozičević, 098/799-540
Ivana Galac, 098/92-67-533
- 5. - 6. 7. 14. noćni uspon na Učku - Zora na Učki**
Učka
PD Kamenjak, Rijeka
pdkamenjak@gmail.com
Verdan Grubelić, 091/89-65-552
- 6. 7. Obilazak puta 'Za dušu i tijele'**
Marija Bistrica
PD Grohot, Marija Bistrica
Vesna Antolić, 098/16-66-484
Vesna Habazin, 099/30-01-484
- 12. 7. Fešta na portu u Kaštel Starom**
Kaštel Stari
HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari
Petar Penga, 099/73-34-866
Filip Balić, 098/311-797
- 13. 7. Dan goranskih planinara**
Staza spilja Lokve
PD Špičunak, Lokve
pdspicunak@yahoo.com
Vilim Novak, 091/25-28-104
- 17. - 19. 7. Memorijalni pohod Ivica Plazonić Masna luka 2014.**
BiH, Park prirode Blidinje
HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari
Petar Penga, 099/73-34-866
Filip Balić, 098/311-797
- 19. - 20. 7. Susret planinara Ličko-senjske županije**
kuća PU Panos na Poljani - Panos - Kuterevo -
Korenski vrh - Kopija - Poljana - Kečina greda
PU Panos, Kuterevo
pup.kuterevo@gmail.com
Milan Burić, 099/80-60-360
Dražen Draženović, 091/17-71-344
- 19. 7. Hodočašće Svetom Iliji na Biokovu**
Biokovo
HPD Sveti Jure, Zagvozd
info@hpd-sveti-jure.com
- 20. 7. Jedan dan na moru**
Krki - Rab - Pag - Krki
PD Platak, Rijeka
Josip Jurasčić, 098/849-508
- 26. 7. Hodočašće Svetom Juri na Biokovu**
Biokovo
HPD Sveti Jure, Zagvozd
info@hpd-sveti-jure.com
- 27. 7. 31. akcija Kretanje - zdravlje**
Ivanec - vrh Ivanščice
HPD Ivančica, Ivanec
Borislav Kušen, 098/90-31-833
- 2. 8. 10. Gusar challenge**
Omiš i okolica, Omiška Dinara
PD Imber, Omiš
Zvonimir Kujundžić, 091/51-11-059
- 3. 8. Pješačenje oko Lokvarskog jezera (POJ)**
Lokvarsko jezero
PD Špičunak, Lokve
pdspicunak@yahoo.com
Vilim Novak, 091/25-28-104
- 5. 8. Pohod na Dinaru**
Dinara
Hrvatski planinarski savez, Zagreb
- 10. 8. Hodočašće na Božji studenac na Javorovoj kosi**
Javorova kosa
HPD Višnjevica, Ravna Gora
Goran Belobrajdić, 091/51-16-278
- 15. 8. Dan PD Skitaci - pohod na Skitaču**
Labin - Skitača
PD Skitaci, Labin
- 15. 8. Dan Rossijeva skloništa**
Sjeverni Velebit, Rožanski kukovi
PD Kailaš, Zagreb
Nikola Hapač, 01/36-47-286
- 16. 8. Rokovski zalazak sunca - Obruč 2014.**
Obruč
PD Pliš, Klana
pd_plis@yahoo.com
Miloš Raspor, 091/18-08-224
- 16. 8. Hodočašće Svetom Roku na Biokovu**
Biokovo
HPD Sveti Jure, Zagvozd
info@hpd-sveti-jure.com
- 24. 8. 7. planinarski Špancir-pohod**
Tužno - Gačice
HPD MIV, Varaždin
Milan Turkalj, 091/57-01-392
turkaljmbg@gmail.com
- 24. 8. 10. pohod skradskim stazama do sv. Bernarda**
okolica Skrada
PD Skrad, Skrad
Dijana Arbanas, dijana.arbanas@gmail.com
- 24. 8. 13. pohod Kastav - izvor Rječine**
Kastav - I. k. Zvirić - Karaula - Zelena dolina -
Kopica - Kukuljani - izvor Rječine
PD HP i HT Učka, Rijeka
Ilija Blatančić, 098/305-831
Matija Perić, 098/305-832,
matija.peric@ri.t-com.hr

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
HPD »VINICA« DUGA RESA

DANI HRVATSKIH PLANINARA

u sklopu obilježavanja 140 godina hrvatskog planinarstva
pod visokim pokroviteljstvom predsjednika
Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića

Vinica - Duga Resa 28. - 29. lipnja 2014.

subota 28. lipnja

od 8 h - okupljanje na gradskom kupalištu
do 10 h - polasci na organizirane izlete na
Martinščak, Vinicu, Sv. Rok, Roganac i
vožnja čamcima po Mrežnici

14 h - ručak

16 h - svečano otvorenje Dana hrvatskih planinara

21 h - planinarska noć

nedjelja 29. lipnja

od 8 do 10 h - polasci na organizirane izlete na
Martinščak, Vinicu, Sv. Rok, Roganac
i vožnja čamcima po Mrežnici

16 h - zatvaranje skupa

podrobnije informacije:

www.hps.hr i www.hpd-vinica.hr

www.igusport.hr

6 P. Touraine

BE BOLD
www.millet.fr

NO SEAM LTK ZIP SS

Tehnička aktivna muška majica kratkih rukava namijenjena za sportske aktivnosti. Kratkih rukava i povišenog ovratnika s patent zatvaračem. Konstrukcija bez šavova na mjestima trenja za udobnost i funkcionalnost. Gustoća i prozračnost materijala pažljivo je birana kako bi pomogla boljem odvajanju vlage i bržem sušenju na kritičnim mjestima. Pojačanja na ramenima.

MILLET